Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 11 (2246) Londonas ir Vilnius, 1993 m. kovo 25 d. XLVII

Praskrendant virš buvusios gūžtos...

Lietuvai sekasi su pakeleiviais iš Rusijos. Matyt, tokia mūsų geografinė padėtis.

Prieš daugelį metų važiuodamas trojka kažkelintas Rusijos caras Aleksandras viename dabartinio Skuodo rajono kaime pametė ratą, ir toj vietoj, kur tasai ratas nukrito, dabar yra Truikinų kaimas (nuo žodžio trojka), o kur caras nuleido koją ant Lietuvos žemės - Aleksandrijos miestelis.

Savo karjeros zenite per Lietuvos žemę traukiniu į Karaliaučių (Kaliningradą) važiavo komunistinis "caras" Nikita Chruščiovas. Virbaly jis teikėsi sustabdyti savo spec. traukinį ir perone susirinkusiems lietuviams pasakė:

- Kai išmoksite auginti kukurūzus, atvažiuosiu pas jus...

Lietuva išmoko auginti kukurūzus ir dabar juos tebeaugina silosui, tačiau Nemuno žemė daugiau neišvydo stalinizmo griovėjo buvusioje Sovietų Sąjungoje.

O praėjusį pirmadienį, skrisdamas iš Kaliningrado į Suomiją, šiandieninės Rusijos užsienio reikalų ministras Andrejus Kozyrevas nutupdė savo tarnybinį lėktuvą Vilniaus aerouoste. Per spaudos konferenciją A. Kozyrevas priminė, kad demokratinė Rusija rėmė Lietuvos Nepriklausomybę. Po Nepriklausomybės atkūrimo tai pirmasis tokį aukštą postą užimančio Rusijos pareigūno vizitas Lietuvoje. Kaip buvo pranešta, šis vizitas įvyko pono A. Kozyrevo iniciatyva. Per kruvinąjį sausio sekmadienį Rusijos prezidentas B. Jelcinas surado drąsos atvykti į Taliną ir iš ten padėti šaudomai Lietuvai. Tačiau Vilniuje jis taip ir neapsilankė, nors sulaukėme tolimesnių šalių garbingų atstovų - Prancūzijos prezidento, JAV viceprezidento, Danijos karalienės, Švedijos karaliaus ir karalienės bei kitų. Aišku, kad šis A. Kozyrevo vizitas - tai žvalgyba prieš galimą Lietuvos ir Rusijos prezidentų susitikimą, nors apie tai lyg ir nebuvo kalbėta su Prezidentu A. Brazausku.

Tai, kad ponas A. Kozyrevas prieš Vilnių pirmiausia pasižvalgė Kaliningrade, nėra atsitiktinis dalykas. Tai yra diplomatinis Rusijos priminimas, koks svarbus Kaliningrado faktorius jos santykiuose su Lietuva.

Ši teritorija tampa pagrindine Rusijos karine baze Baltijos jūroje. Antra vertus, ten kuriama laisvoji ekonominė zona. Rytų Baltijske, kariniame laive "Neustrašimij", A. Kozyrevas susitiko su Baltijos karo laivyno vadais ir Kaliningrado srities vadovais, vėliau karininkų namuose - su karinės jūrų bazės kariškiais. Nors Užsienio reikalų ministras drąsiai jiems pasakė, kad Rusijos saugumui užtikrinti tokio didelio karinio kumščio Kaliningrade nebereikia, bet tie savo ruožtu išsakė savo pretenzijas Maskvai, ir su tuo B. Jelcinas negali nesiskaityti.

Valandą ir dešimt minučių trukusiame pokalbyje, kaip pareiškė žurnalistams Respublikos Prezidento vyriausiasis patarėjas Raimondas Rajeckas, A. Brazauskas ir A. Kozyrevas ilgiausiai apsistojo prie Rusijos siūlymo įsteigti komisaro žmogaus teisėms ginti pareigas Baltijos taryboje. Rusijos konservatoriai nuolat šūkauja apie nacionalinių mažumų teisių pažeidimus Baltijos valstybėse, todėl svečias zondavo, kokios nuomonės būtų ponas A. Brazauskas dėl tokio posto įkūrimo. Tuo, girdi, būtų užkemšama gerklė rusų nacionalistams, kurie puola ir patį A. Kozyrevą. Rusijos atstovo teigimu, komisaru galėtų būti skiriamas, sakysim, suomis. Vilniuje šis pasiūlymas susižavėjimo nesukėlė. A. Brazausko nuomone, toks klausimas turėtų būti sprendžiamas ne vien Lietuvoje, o suderintas su visomis Baltijos valstybėmis, tuo labiau, kad Lietuvoje nacionalinių mažumų teisės nepažeidinėjamos.

Nebuvo užmiršti Rusijos armijos išvedimo iš Lietuvos reikalai. A. Brazausko nuomone, kariuomenė išvažiuoja daugmaž patenkinamai. Pasak R. Rajecko, tą darbą būtų galima įvertinti ketvertui. Užsienio reikalų ministras susirūpinęs armijos tranzitu per Lietuvą į Kaliningradą. Kariškiai nuolat tikrinami. Reikalaujama iš jų dokumentų, kurių jie negali turėti. Kyla incidentų. A. Brazauskas paaiškino, kad tokie konfliktai sunkiai išvengiami, nes Rusijos kareiviai mėgina vežti draudžiamas prekes, pasieny didžiulė kontrabanda, todėl mūsų muitininkai yra griežti. Lietuvos pusė pažadėjo šiuos klausimus detaliau išnagrinėti.

Lietuva kenčia dėl didelių kainų už energetinius resursus, gaunamus iš Rytų. Tai gyvybinis klausimas. Jei Rusija didins spaudimą kainomis, sakė A. Brazauskas, tai Lietuva bus priversta spausti Rusiją tranzitiniais muitais. Rusija iki šiol negrąžina Lietuvai jos atstovybių pastatų Romoje ir Paryžiuje. Visa tai, sakė ponas A. Kozyrevas, yra derybų klausimai. Svečias savo ruožtu papriekaištavo dėl patalpų Rusijos ambasadai Vilniuje.

Rusijos užsienio reikalų ministras Vilniaus aerouoste.
A. Sabaliausko (ELTA) nuotr.

Į žurnalistų klausimą, kad Lietuvoje sklando gandai, jog Rusija čia turi savų interesų, nori įtraukti Lietuvą į savo žabangas, svečias atsakė, kad ir Rusijoje, ir kituose kraštuose galima sutikti politikų-ekstremistų, tačiau tarpvalstybiniai santykiai grindžiami Prezidento vedama politika. Prezidentas Borisas Jelcinas jokių pretenzijų į Lietuvos teritoriją nėra pareiškęs, o piktavalių žmonių kalbomis politikai nesivadovauja. A. Kozyrevas tvirtino, kad Rusija neturinti jokių pretenzijų dėl Baltijos jūros. Mums reikia gerų santykių su visomis šalimis, sakė svečias iš Maskvos.

Bet jis patvirtino susirūpinimą nacionalinių mažumų padėtimi Latvijoje ir Estijoje. Pasak jo, yra problemų ir Lietuvoje, bet jos daugiau buitinės, o Latvijoje ir Estijoje esą pažeidinėjamos politinės kitataučių teisės. Kai dėl kariškių, tai Rusijos užsienio reikalų ministras pripažino, kad Lietuvos požiūris į juos yra civilizuotesnis. Mes turime gyventi draugiškai, kalbėjo A. Kozyrevas, visus klausimus spręsti civilizuotai, kaip juos sprendžia visas pasaulis. Neišsprendžiamų problemų nėra. Visiems mums reikia gyventi po tuo pačiu dangumi. Ir kad santykiai toliau gerėtų - nereikia jų bloginti, tvirtino A. Kozyrevas.

Įvairiai vertina šį draugišką vizitą apžvalgininkai. Vieni tai laiko naujų santykių su Rusija pradžia, kiti - Maskvos noru įvaryti kylį tarp Baltijos valstybių. Kaip ten bebūtų, nenormalu, kad mes neturime Rusijoje ir kituose didžiausiuose jos miestuose savo šalies atstovų - ketvirti metai tiktai laikinas patikėtinis Maskvoje. Skverbiantis į Rytus, kur yra žaliavų šaltiniai mūsų pramonei, nedovanotina klaida laikytina, kad tokių normalių santykių nėra su Kijevu, Taškentu, Sankt Peterburgu, duonos kraštu Kazachstanu, o noras išspręsti energetinių šaltinių badą įvertinami kaip Lietuvos išpardavimas ir jos interesų išdavimas. "Įtartinų ketinimų" kritika verta kritikos...

... Caras Aleksandras paliko Lietuvoje Truikinų kaimą ir Aleksandrijos miestelį, Nikita Chruščiovas - kukurūzus. O ką paliks Andrejus Kozyrevas su Borisu Jelcinu?

Geriausia, kad jie paliktų Lietuvą...

Jurgis Ivoškus

Opozicija įspėja LDDP

"Dėl pradėtos vykdyti Lietuvos jungimosi į bendras su Rusija ekonomines-ūkines ir kitokias struktūras politikos", - taip pavadintą pareiškimą "Lietuvos aide" paskelbė Seimo opozicinė Tėvynės Santaros frakcijų koalicija.

Pareiškime reikalaujama, kad Lietuvos Respublikos Prezidentas, LDDP dauguma Seime, jos sudaryta Vyriausybė nepriimtų nė vieno Lietuvai teikiamo pasiūlymo, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai susietų Lietuvą su NVS šalių kolektyvinėmis struktūromis.

Tai padaryti siekiama pirmiausia šiais būdais:

- atkuriant pagrindinius SSRS "liaudies ūkio kompleksus" ir bendras su NVS šalimis pagrindinių ūkio šakų valdymo ir koordinavimo struktūras, siekiant, kad Lietuva dalyvautų asocijuotos narės ar kokiu nors kitu statusu;

- Rusijos kapitalui skverbiantis į svarbiausias Lietuvos ūkio šakas, pirmiausia - energetiką ir transportą, siekiant perimti jų kontrolę, kuriant ekonominius susivienijimus bei "supinant" juose Lietuvos ir Rusijos nuosavybes, kuriant šių šakų bendras su Rusija įmones;

- susiejant Lietuvos ir Rusijos finansų-kredito sistemas, pavyzdžiui, įsteigiant vadinamąjį tarpvalstybinių atsiskaitymų banką NVS valstybių tarpusavio atsiskaitymams, tuo būdu grąžinant Lietuvą į rublio zoną;

- siekiant, kad Vakarų kreditai ir investicijos Lietuvai būtų tarpusavyje kokiu nors būdu susieti su kreditais Rusijai ir kitoms NVS šalims;

- per bet kokį bendradarbiavimą gynybos ir karinėje srityje, taip pat legalizuojant Lietuvoje Rusijos kariškius, kurie turi būti išvesti;

- per įsipareigojimus derinti šalių pozicijas dalyvaujant tarptautinių organizacijų darbe ir kt.

Šie siekiai atsispindi visuose Rusijos teikiamų sutarčių projektuose. Suprantama, kad "supinta nuosavybė", bendra finansų-kredito sistema, bendras ūkio ir politikos koordinavimas - neabejotinai vestų į politinę integraciją. Žinoma, integruota į Rytus Lietuva taip pat galėtų bendradarbiauti su Vakarais, bet jau kaip su NVS susaistytas regionas.

Nepaisydama Lietuvos įstatymų ir ankstesnių Lietuvos pozicijų, su kuriomis buvo sutikusi ir Rusija, Vyriausybė yra pavedusi reorganizuoti Lietuvos karinės technikos remonto gamyklas į bendras su Rusija įmones, nurodoma opozicijos pareiškime. Vyriausybė taip pat perleido - kol kas terminuotai - Rusijos valstybiniam koncernui pusę Mažeikių gamyklos pajėgumų. Rusijos spaudoje paskelbta, kad yra numatyta kurti bendrą Rusijos-Lietuvos aviatransporto įmonę, perleidžiant jai Ariogalos aerouostą ir įdarbinant išvedamų kariuomenės dalinių karišKius.

Pavojingas žingsnis yra Vyriausybės sprendimas dalyvauti derybose Surgute dėl Rusijos naftos ir dujų gavybos ir pramonės šakos atkūrimo, kartu su NVS šalimis įkuriant "naftos ir dujų tarybą" - tikrą šakos konfederaciją. Eilės laukia Rusijos pasiūlymai dėl anglies ir plieno konfederacijos, bankų konfederacijos ir kt.

Saugoti Lietuvos nepriklausomybę visus - pirmiausia Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimą ir Vyriausybę - įpareigoja referendumu pareikšta tautos valia, priimta Konstitucija ir duota priesaika.

Realaus pavojaus akivaizdoje mes pareiškiame, pasakyta Seimo penkių opozicinių frakcijų pareiškime, kad remsimės tauta ir visomis Konstitucijos leistomis priemonėmis priešinsimės bet kokiems mėginimams išduoti Kovo vienuoliktosios tikslus, pažeisti Konstituciją ir grąžinti Lietuvą į postsovietines sąjungas.

Mes laukiame, kad Lietuvos Respublikos Prezidentas, pasiremdamas Konstitucijos jam suteiktomis galiomis, pagaliau nustatys tokią užsienio politiką, kuri atitiktų tautos išreikštą valią ir Konstitucijoje įtvirtintus nepriklausomybės reikalavimus.

Įvykiai Lietuvoje

Ministrų kabinete - trys nauji veidai

Kovo 16 d. naujasis Premjeras A. Šleževičius pristatė Prezidentui šeštosios vyriausybės narius. Dauguma - tie patys, kurie dirbo ir B. Lubio sudarytame ministrų kabinete. Nebeliko ministro be portfelio pareigų. Nauji vyriausybės nariai: energetikos ministras A. Stasiukynas (iki šiol dirbo Vilniaus šiluminių tinklų direktoriumi, yra technikos mokslų kandidatas), miškų ūkio ministras - G. Kovalčikas (1990-1991 m. jis yra buvęs miškų ūkio pirmuoju pavaduotoju), sveikatos apsaugos ministras - profesorius, akademikas J. Brėdikis (iki šiol dirbo Kauno klinikų kardiologinio skyriaus vedėju).

Ministrų kabinete liko trys ministrai iš pirmosios K. Prunskienės vyriausybės - A. Butkevičius (krašto apsaugos ministras), J. Biržiškis (susisiekimo ministras) ir A. Sinevičius (pramonės ir prekybos ministras).

"Philip Morris" - Klaipėdoje

Lietuvos vyriausybė ir didžiausia pasaulio tabako kompanija "Philip Morris" susitarė dėl Klaipėdos tabako įmonės kontrolinio akcijų paketo. "Philip Morris" ten priklausys 65,2 procento akcijų, jos investicijų suma - daugiau kaip 40 mln. dolerių, iš jų 12,5 mln. gaus Lietuvos valstybės biudžetas. Tai didžiausia užsienio investicija Baltijos valstybėse.

Klaipėdos tabako fabrikas - pirmoji įmonė Lietuvoje, privatizuojama už konvertuojamą valiutą pagal vyriausybės parengtą privatizavimo planą.

Rygos omonininkas bus perduotas Lietuvai

Seimo rūmuose apie savo išvykos į Rygą rezultatus žurnalistams papasakojo Lietuvos generalinis prokuroras A. Paulauskas.

Latvijos ir Lietuvos prokuratūrų atstovai aplankė S. Parfionovą Rygos tardymo izoliatoriuje, norėdami apklausti dėl Zarasų rajono Smiltynės muitinės užpuolimo ir žudynių Medininkuose. S. Parfionovas parodymus duoti atsisakė.

Susitarta, kad Rygos buvusio specialiosios paskirties milicijos būrio (OMON) vado pavaduotojas S. Parfionovas gali būti perduotas Lietuvai ne ilgiau kaip 3 mėnesiams remiantis trišale Baltijos valstybių teisinės pagalbos sutartimi. Kol kas jis būtų apklausiamas tik kaip liudininkas.

Prezidentas - Danijoje ir Islandijoje

Lietuvos Respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas buvo išvykęs į Kopenhagą. Pirmojo darbo vizito programoje - susitikimas su Danijos Karalystės premjeru Polu Nyrupu Rasmusenu, kitais šalies politikais.

Prezidentas su darbo vizitu taip pat viešėjo Islandijoje. Reikjavike jis susitiko su Islandijos prezidente Vigdis Finbogadotir, premjeru Davidu Odsonu ir užsienio reikalų ministru Jonu Baldvinu Hanibalsonu.

Pasak Seimo atstovo spaudai, šie Prezidento vizitai daugiau simboliniai: tokiu būdu naujasis Lietuvos lyderis pagerbė pirmąsias Vakarų šalis, pripažinusias mūsų nepriklausomybę.

ELR

Lietuva-Baltarusija: naujas santykių etapas

Praėjusią savaitę Vilniuje su oficialiu vizitu lankėsi Baltarusijos Respublikos vyriausybinė delegacija. Dviejų kaimyninių valstybių ministrų kabinetų vadovai Viačeslavas Kebičius ir Bronislovas Lubys Vyriausybės rūmų Baltije salėje pasirašė laisvosios prekybos sutartį, kuri numato, kad abi šalys prekiaus be muitų, išskyrus maisto produktus. Tai pirmoji tokios rūšies sutartis, kurią Lietuva pasirašė su viena iš buvusių sovietinių respublikų. Be to, šalys pasirašė susitarimą dėl prekybinio ir ekonominio bendradarbiavimo 1993 metams, protokolą dėl pasienio tarnybų bendradarbiavimo.

Susitarimas dėl prekybinio ir ekonominio bendradarbiavimo 1993 metais numato, jog Baltarusija iš Lietuvos pirks apie 4 mlrd. kilovatvalandžių elektros energijos, trąšų, staklių, kompresorių bei kitos elektrotechnikos pramonės produkcijos, medienos ir vartojimo prekių.

Baltarusija kaip ir anksčiau parduos Lietuvai tepalų, padangų, polietileno bei kitų chemijos pramonės gaminių, traktorių, sunkiasvorių automobilių, kai kurių žaliavų lengvajai pramonei bei vartojimo prekių.

Prieš sutarties pasirašymą įvyko dviejų šalių atstovų derybos, jose tartasi dėl abiejų valstybių tarpusavio atsiskaitymų, tranzito, kitų abi puses dominančių klausimų, pavyzdžiui, dėl Baltarusijos nuosavybės Lietuvoje (sanatorija Druskininkuose) ir dėl Lietuvai priklausiusių įmonių Gardino ir Vitebsko srityse.

Laikinai einantis Lietuvos premjero pareigas B. Lubys sveikina Baltarusijos ministrą pirmininką V. Kebičių sutarties pasirašymo proga.
V. Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

Laikinai einantis premjero pareigas B. Lubys svečiams pristatė naująjį Lietuvos Ministrą Pirmininką A. Šleževičių, kuris irgi dalyvavo pasirašant sutartis.

Atsakydamas į žurnalistų klausimus spaudos konferencijoje, V. Kebičius pranešė, kad abiejų šalių ekspertams, kurie rengė sutartį dėl sienos, dar liko suderinti kai kuriuos klausimus, todėl kol kas šalys pasirašė tik atitinkamą protokolą. Jame pripažįstama status quo, t. y esanti siena, nustatyta pagal dabartinę žemės naudojimo liniją. Protokolas galios, kol nebus pasirašyta tarpvalstybinė sutartis dėl sienos.

ELR

Diplomatų algos ir gyvenimo lygio koeficientai

Vyriausybė patvirtino tipinius Lietuvos Respublikos ambasados valiutinių išlaidų normatyvus 1993 metais. Gyvenimo lygio koeficientą reprezentuojamoje šalyje Vyriausybė per metus tvirtins dukart.

Diplomatinės atstovybės darbuotojui, kai jis iš pareigų atšaukiamas darbdavio iniciatyva (ne dėl darbuotojo kaltės), turi būti suteiktos lygiavertės pareigos buvusioje darbovietėje.

Diplomatui ir jo šeimos nariams taip pat apmokamos kelionės į darbo vietą ir grįžimo į Lietuvą išlaidos, važiavimo į Lietuvą ir atgal kasmetinių atostogų išlaidos.

Pareiginis ambasadoriaus atlyginimas - 1900 JAV dolerių, laikinojo reikalų patikėtinio - 1760 dol., valytojos, kiemsargio - 520 dol. Be to, ambasados darbuotojų šeimos nariams mokamas šeimos priedas, pavyzdžiui, ambasadoriaus sutuoktiniui - ketvirtadalis vyro ar žmonos atlyginimo.

Gyvenimo lygio koeficientas JAV - 1,1; Kanadoje - 1,2; Prancūzijoje - 1,25; Švedijoje - 1,35. Mažiausias jis Latvijoje ir NVS šalyse - tik 0,15.

ELR

Baltijos tarybos sesija

Helsinkyje įvykusioje Baltijos jūros valstybių tarybos užsienio reikalų ministrų sesijoje Rusijos užsienio reikalų ministras A. Kozyrevas kategoriškai pasiūlė Taryboje įsteigti žmogaus teisių ir tautinių mažumų gynimo komisaro postą. Jis įspėjo, kad Rusija nepasirašys baigiamojo sesijos dokumento, jeigu nebus pritarta tai jos idėjai.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienio reikalų ministrai pareiškė, kad tokio komisaro postas nereikalingas ir jie tam priešinsis, tačiau balsavo už baigiamąjį komunikatą. Dokumentai Baltijos Taryboje priimami konsensusu - visiems nariams sutarus.

Po sesijos įvykusios spaudos konferencijos dalyvių dėmesys buvo atkreiptas į tai, jog dokumente užfiksuota, kad taryba nusprendė "iš principo pritarti idėjai įkurti Baltijos jūros valstybių žmogaus teisių ir nacionalinių mažumų klausimų komisaro postą". Pasak Estijos užsienio reikalų ministro Trivimio Vellistes, ši formuluotė yra "kompromisas". Kol kas, pridūrė jis, "nėra jokių konkrečių idėjų, kaip veiks šis institutas". "Man neatrodo, kad tris Pabaltijo valstybes šia prasme galima priskirti "krizės sferai", pasakė ministras.

Lietuvos užsienio politikos žinybos vadovas Povilas Gylys pasakė: "Mes sutikome su šiuo kompromisu, tačiau pritariame ir toms abejonėms, kurias pareiškė mūsų kaimynės".

Lenkijos užsienio reikalų ministras Krzysztofas Skubiszewskis, atsakydamas į klausimą dėl Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministro Andrejaus Kozyrevo prieš atvykstant į Helsinkį Kaliningrade padaryto pareiškimo, kad Rusija turi laikyti Baltijos jūroje daug karinių pajėgų ir kad kai kuriose regiono valstybėse veikia ekstremistų grupuotės, pareiškė: "Dėl to neverta pulti į paniką. Kaliningradas buvo ir bus Rusijos sritis. Aš nemanyčiau, kad turi būti kokių nors abejonių dėl Rusijos suverenumo šiai teritorijai. Kaliningrado rajonas turi vaidinti vis svarbesnį vaidmenį Baltijos jūros regione".

Vokietijos užsienio reikalų ministras Klausas Kinkelis garantavo, kad jo šalyje "nėra jokių svaresnių jėgų, brandinančių revanšistinius planus dėl Kaliningrado".

Komunikate pabrėžiama būtinybė skatinti Rusijos kariuomenės išvedimą iš Baltijos valstybių, rūpinantis gyvenamųjų namų statybos ir socialiniais išvedamų kariškių reikalais.

ELR

Kredito garantijos "Vilties" spaustuvei

Vyriausybinės valstybės paskolų komisijos posėdyje nutarta suteikti garantijas "Vilties" spaustuvei, kad ji galėtų gauti 6,6 milijono JAV dolerių kreditą iš Vokietijos Federacinės Respublikos ir įsigyti vokišką technologinę įrangą naujiesiems korpusams. Apie posėdį pranešė ELTA.

- Įsigyjamų įrengimų garantija - 15 metų. Jau esame Vokietijoje nusipirkę fotostudiją, spaudos cecho įrengimus. Kreditams grąžinti užteks 25 procentų naujosios spaustuvės pajėgumų, - posėdyje pasakė "Vilties" spaustuvės direktorius Romualdas Pakulis. - Knygrišykloje turėsime dvi linijas, kurių viena riš knygas kietais viršeliais, o kita - minkštais. Tos linijos labai galingos ir brangios - kainuoja 3 milijonus JAV dolerių.

Kitas kreditas - 3,6 milijono dolerių skirtas atsiskaityti su firma "Adenauer", kuri gamina "Vilčiai" greitaeigę ruloninę daugiaspalvę spaudos mašiną. JI galės spausdinti ne tik žurnalus (40 000 per valandą), bet ir puikiausius albumus. Be to, šia mašina bus spausdinami spalvoti vadovėliai.

Priminsime, kad "Europos lietuvio" redakciją Vilniuje maloniai priglaudė "Vilties" spaustuvė, čia spausdinamas mūsų savaitraštis.

ELR

SEPTYNIOS DIENOS

Ar verta laikyti pinigus banke?

UAB laikraštis "Savininkas" ("gyvenantiems savo protu") Nr. 6 svarsto bankų Lietuvoje problemą.

F. Mačiansko straipsnyje "Ar reikia Lietuvai bankų?" rašoma: "apie kokius bankus Lietuvoje galima kalbėti, kol nėra normalios finansų sistemos, nacionalinių pinigų. Na, o taupomieji, - kam jie dabar reikalingi? Geriau į balą mesti, negu tenai nešti". Smulkūs savininkai indėlininkai, anot straipsnio autoriaus, yra paprasčiausiai mulkinami. "Antai UAB "Europos investicija" plačiausiai reklamuojasi: turite santaupų, neškite pas mus, Jūsų talonus paversime litais! O kaip paversite, ponai?! Kur ta jūsų Amerika? Juk bus keičiama taip, kaip nutars valstybinės ir valdžios institucijos. Tad kam "balamūtijate" patiklius, dar negebančius gyventi savo protu žmonelius? Norite sukaupti (išvilioti) pinigų, taip taip ir sakykite. Pagaliau solidžioms įmonėms nederėtų ir gudrauti: už tris ar šešis mėn. mokėsime 50 ar 70 proc. metinių palūkanų. Skamba patraukliai ir gundomai, ar ne? Juk ne kiekvienas iš karto suvoks, kad tai per mėn. vos 4-5 proc. tesudarys. Pagaliau ne dažnas ir prisimins, kad dabar talono mėnesinė infliacija (neoficialiai) yra pasiekusi net daugiau nei 13 proc...." Straipsnyje paliečiami kai kurie konkretūs netobuli įstatymai, vyriausybiniai nutarimai, sudarantys sąlygas bankams gudrauti eilinių piliečių atžvilgiu. "Lietuvai bankų reikia ir reikės" - rašoma toliau straipsnyje, tik apgailestaujama, kad "apie panašias pinigines operacijas kažkodėl viešai nekalba nei mokslininkai, nei save gerbiantys finansininkai".

Vilniuje - jaunųjų sionistų sąjunga

Lietuvos sostinės nepriklausomas laikraštis "Vakarinės naujienos" 03 16 informuoja apie jaunųjų Lietuvos sionistų sąjungą Vilniuje "Beitar".

Ši organizacija buvo įkurta Rygoje dar 1923 m. Pagrindinis jos uždavinys buvo - pasiruošimas sukurti repatriacijos į Izraelį kovinį savigynos būrį. 1928 m. "Beitar" skyrius įsikuria ir Kaune. Dabar organizacija Lietuvoje vėl atgimė. Šiuo metu nario bilietus turi 38 žmonės. Pagrindiniai "Beitaro" kaip jaunimo organizacijos uždaviniai - kultūros, sporto ir, svarbiausia, įkurdinimo veikla. Būtinybės kurti kovos būrius Lietuvoje nėra, nurodoma straipsnyje. Beje, kai Irakas raketomis apšaudė Izraelį, "Beitar" pareiškė norą dalyvauti sugriautų miestų atstatyme. Buvo organizuota 16 žmonių grupė. "Beitar" atstovai dalyvauja ir kitose įvairiose politinėse akcijose, demonstracijose, kai reikia ginti savo tautos interesus. Pavyzdžiui, piketai Maskvoje prie Sirijos ir Irako ambasadų. Straipsnio pabaigoje pažymima, kad sionizmas - tai ne tik siekimas sugrįžti į vejamos tautos pažadėtąją šalį, bet moralinio ir dvasinio tobulumo siekimas.

"Antifeminizmas Lietuvoje?"

- tokiu klausimu pavadintas interviu su rašytoja, buvusia deputate Vidmante Jasukaityte "Pirmadienio" Nr. 10 laikraštyje.

Antifeminizmas, anot rašytojos, Lietuvoje "ryškus ir didelis". "Šiuo metu lietuvės moters dvasinė evoliucija yra visiškai sustabdyta - sakoma interviu, - iš moters nieko nelaukiama - nei elgesio, nei veiklos, nei mąstymo". Rašytoja nurodo pavyzdį, kada įstatymas (!) leido penkių vaikų motiną atleisti iš darbo... "Moteris daugelį amžių buvo niekinama ir žeminama. Dabar ji daug ką daro iš paslėpto, užkoduoto keršto. Bet šito aš netaikau mūsų tautos moterims. Lietuvių moterų emancipacija pajėgi eiti visai kitu keliu, negu, pavyzdžiui, Amerikos moterų. Mes galim dabai daug duoti pasauliui... mes galim duoti daug švarios moralės, nes mums nebuvo kada išsigimti gerovės prasme. Lietuvių moterys išlaikė natūralų požiūrį į natūralius dalykus". Gerbiama rašytoja išreiškė pasipiktinimą dėl dabartiniuose moterų žurnaluose vis dažniau pasirodančių apnuogintų moterų fotonuotraukų (vietoje seniau, sakykim, specialiai moterų žurnale Chruščiovo plikės ar stora vatine apsirėdžiusios kolūkietės - *aut.*). Apie įsikūrusią Moterų organizacijų asociaciją, kuriai vadovauja Kazimiera Prunskienė, ponia Jasukaitytė pareiškė, kad vargu ar tai galėtų "bent kiek ryškiau pakeisti mūsų visuomenės moralinę ir dvasinę situaciją".

Gyventi darosi vis sunkiau

"Krizė gilėja" - taip Lietuvos politikos savaitraštis "Atgimimas" Nr. 10 pavadino Statistikos departamento informaciją apie pragyvenimo lygį Lietuvoje.

Vasario mėnesį daugiau kaip 80 proc. Lietuvos gyventojų pajamos buvo mažesnės negu realus minimalus gyvenimo lygis. Maisto produktams buvo skiriama du trečdaliai gyventojų išlaidų, tuo tarpu daugelyje Europos šalių socialinė padėtis nelaikoma gera, jeigu gyventojų išlaidos maistui siekia 30-35 proc., nurodoma laikraštyje. Vasario mėnesį Lietuvoje darbo ieškojo 91 tūkstantis gyventojų, nors iš tiesų nedarbas yra daug didesnis. Pramonėje apie ketvirtį milijono darbuotojų nors ir nėra nutraukę darbo sutarties, bet dirba ne visą dieną arba yra išleisti nemokamų atostogų.

V.Dimas

Žurnalistų draugijos ataskaitinis

Lietuvos žurnalistų draugija pernai paminėjo savo 70-metį. Ji buvo atkurta 1991-ųjų gruodžio mėnesį ir laikosi Sąjūdžio politinių nuostatų, joje dabar yra 177 nariai, iš jų 130 - profesionalių žurnalistų.

Kovo viduryje įvyko Draugijos ataskaitinis susirinkimas. Jos centro valdybos pirmininkė, "Naujojo Dienovidžio" redaktorė A. Žemaitytė prisiminė organizacijos įsikūrimo aplinkybes - kaip reakcija į "penkių komunistinių dienraščių streiką", pranešė, kad draugija išleido keletą knygų. Minėta, kad aktyvesnę veiklą riboja lėšų trūkumas, apie draugiją buvo platinama dezinformacija. Priekaištauta Lietuvos žurnalistų sąjungai ir Tarptautinės žurnalistų federacijos atsakingajam sekretoriui A. Vaitui (White), kad nepadėjo Draugijai įstoti į tą pasaulinę žurnalistų organizaciją. Susirinkime kalbėjo ir Seimo narys, opozicijos lyderis V. Landsbergis.

Išrinkta nauja Lietuvos žurnalistų draugijos centro valdyba. Tai A. Čekys, A. Gailius, R. Griniūtė, K. Lukėnas, R. Pleikys, kunigai J. Boruta ir R. Grigas, poetai J. Juškaitis ir M. Kontrimaitė. Taip pat išrinktas garbės teismas ir revizijos komisija.

ELR

Audra padarė didžiulius nuostolius. Ypač nukentėjo miškai, kurių Šiaulių miškų urėdijoje - 36 tūks. hektarų. Per du mėnesius čia paruošta 18 tūkst. kv. metrų vėjovartos. Darbo užteks visiems metams. Padėti šiauliečiams atvažiavo Švedijos firmos "Jonsered povver products" medkirčių instruktorius Svante Hansson su savo "geležiniu arkliu", taip vadinamu mažu miškovežiu, atliekančiu daug operacijų, manevringu ir lengvai valdomu. Ši mašina sveria tik 315 kg, kainuoja 4,5 tūkstančių švedų kronų arba 5 tūkstančių JAV dolerių.

***Nuotraukoje:* švedas instruktorius medkirtys Svante Hansson Šiaulių urėdijos miškuose su Šiaulių miškų urėdijos urėdu Stasiu Pališkiu.**

A. Dilio (ELTA) nuotr.

Vydūnas - mūsų tautos likimo simbolis

Vydūnui skirta memorialinė lenta Tilžėje prie namo, kuriame 1932-44 m. gyveno filosofas.

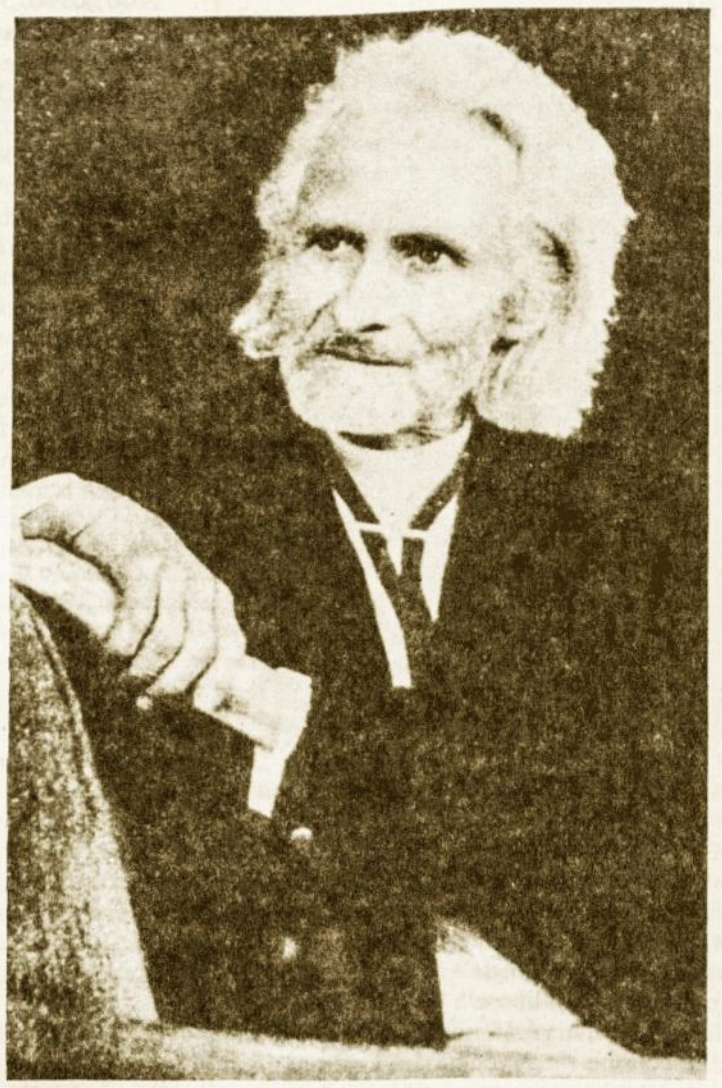

Vydūnas tremtyje.

B. Aleknavičiaus (ELTA) nuotraukos

Kovo 22 dieną sukako 125 metai, kai gimė lietuvių rašytojas, filosofas, kultūros veikėjas Vydūnas-Vilhelmas Storosta. Pasitinkant šią reikšmingą datą, daugiau kaip prieš metus buvo sudaryta vyriausybinė komisija, jos pirmininku paskirtas tuometinis Kultūros ir švietimo ministras Darius Kuolys. Mokslininkas, senosios lietuvių literatūros tyrinėtojas Darius Kuolys perskaitė vieną iš pranešimų iškilmingame vakare Vydūno gimimo 125-osioms metinėms paminėti, kuris kovo 20 dieną įvyko Vilniuje, Operos ir baleto teatre. Kitus pranešimus minėjimui parengė profesorė Viktorija Daujotytė ir Vydūno draugijos pirmininkas filosofas Vacys Bagdonavičius. Skambėjo ištraukos iš Vydūno labai mėgtos operos - R. Vagnerio "Lohengrino", Vydūno kūriniai arfai.

Iškilmingas vakaras, kaip pasakė Darius Kuolys, tai - jubiliejinis vainikas Vydūnui. Jubiliejiniai renginiai vyko ištisus metus, jie tęsis ir po iškilmingo minėjimo. Pati reikšmingiausia vyriausybinės komisijos akcija - Vydūno palaikų perkėlimas iš Vokietijos miesto Detmoldo. Su gausia palyda, gėlėmis apipintu katafalku nuo pasienio Lazdijuose karstas su Vydūno palaikais buvo vežamas per visą Lietuvą į Šilutę. Dabar Vydūnas ilsisi netoli Rambyno, Bitėnų kapinaitėse. Čia kovo 22 dieną 17 valandą tylos minute pagerbtas Vydūno atminimas, iš visos Lietuvos buvo suvažiavus jo darbų tęsėjai, visi, kuriems brangus yra šio žmogaus vardas. Šilutės muziejuje atidaroma paroda "Vydūno raštai muziejaus fonduose", Šilutės centrinėje bibliotekoje - paroda "Vydūnas. Portretai". Paroda "Vydūnas Lietuvos grumtynių už laisvę dešimtmečiais. 1941-1991" jau atidaryta Kauno viešojoje bibliotekoje.

Vyriausybinės komisijos sudarytoje jubiliejinėje programoje - daug įvairių renginių. Tai - ir mokslinės konferencijos, ir literatūros vakarai, ir specialiai šiam jubiliejui sukurto dokumentinio filmo premjera, ir Vydūno misterijos "šventa ugnis" premjera Vilniaus senamiesčio teatre. Kovo 26 dieną Klaipėdos universiteto klojimo teatre prasidės jubiliejinė krivūlė - bus rodomi liaudies teatrų spektakliai Vydūno tematika. Leidžiami Vydūno raštai. Dėl leidybinių nesklandumų tik po jubiliejaus pasirodys fotomenininko ir Mažosios Lietuvos istorijos tyrinėtojo Bernardo Aleknavičiaus labai įdomus albumas "Vydūnas", vėliau negu buvo planuota bus išleista ir filosofinių Vydūno tekstų rinktinė jaunuomenei, kūrybos rinktinė vaikams. Paskelbtas tarptautinis ekslibrisų konkursas. Jam pateikti darbai jau buvo eksponuoti Šilutėje. Dabar paroda perkeliama į Vilnių.

Jubiliejinė ekspozicija įrengta ir Detmolde. Šiame Vokietijos mieste jau buvo surengtas ir minėjimas. Vydūno atminimą jubiliejaus proga pagerbė ir Vokietijos baltistai, moksliniuose leidiniuose straipsnių apie Vydūną paskelbė jo giminaitis Jurgenas Storosta.

Pasirašytas protokolas dėl namo Tilžėje, kuriame gyveno Vydūnas. Sovietsko valdžia sutinka jį perduoti Lietuvai, pritaria idėjai įrengti jame muziejų, tereikia išspręsti finansines problemas - rasti lėšų ir pastatyti butus dabar šiame name gyvenančioms šeimoms.

Prisimenant prieškario tradicijas, Šilutėje susikūrė piliečių komitetas Vydūno paminklo statybai.

Vydūno jubiliejus valstybės mastu minimas pirmą kartą. 1928 metais, paties jubiliato pageidavimu, jo šešiasdešimtmetis buvo paminėtas labai kukliai. 1968 metaius buvo tokia politinė situacija, kad Vydūno šimtmetį Lietuvoje galėjo tyliai paminėti tik ištikimieji sekėjai.

Vydūno gimimo 125-osios metinės, vyriausybinės komisijos pirmininko Dariaus Kuolio žodžiais, - tai lyg ženklas tautai, ženklas, pranešantis, kad Vydūnas yra mums visiems brangus. Tai - tik kelio pradžia į Vydūno pažinimą. Bendraujant su Vydūnu reikalingas ne tik jo pažinimas, supratimas, bet ir tikėjimas. Ir nereikia norėti, kad visiems vienodai jis būtų artimas. Vieni jį išpažins, o kiti - tik pažins. Vydūnas visada bus ir mūsų tautos likimo simbolis.

Vida Petrauskaitė
Eltos koresp.

Prisiminimų apie rašytoją Vytautą Tamulaitį vakaras

Toli nuo Lietuvos, ligos patale, savo aštuoniasdešimtmetį sutiko vaikų literatūros klasikas Vytautas Tamulaitis. Jau dveji metai, kai jis negalingas. Tiesa, medikų pastangomis atgavo kalbą. Bet judėti negali, kaip negali ir rašyti. Ko gero, tai pati didžiausia Dievo nemalonė rašytojui, kuris nuo penkiolikos metų rašė į prieškario Lietuvoje leistą "Žvaigždutę". Rašė ir vyresnysis brolis Stasys, abu rašė ir pasitraukę į Kanadą. Tačiau tik Vytauto Tamulaičio kūriniai 1970 metais pateko į pasaulio vaikų literatūros antologiją. Nemažai jo kūrinių išversta į anglų kalbą. Dabar ir Lietuvos vaikai galės paskaityti bene patį ryškiausią Vytauto Tamulaičio kūrinį "Skruzdėlytės Greitutės nuotykiai". Po šešių dešimtmečių ją išleido "Vyturio" leidykla 20 tūkstančių egzempliorių tiražu. Knygutė puikiai iliustruota spalvingais dailininkės Audronės Klimienės piešiniais.

Nepriklausomoje Lietuvoje "Skruzdėlytės Greitutės nuotykiai" pelnė Lietuvos Raudonojo Kryžiaus literatūros premiją. Tai buvo jauno rašytojo stulbinantis pripažinimas. Iš viso Vytautas Tamulaitis parašė ir išleido aštuonias knygas. Vytės Nemunėlio "Meškiukas Rudnosiukas", kur Bernardas Brazdžionis sutvisko nepakartojamu poezijos rimu ir ritmu, ir Vytauto Tamulaičio "Svirplio muzikanto kelionės" (1960 m.) tapo vaikų prozos ir poezijos pavyzdžiais.

Kaip pasakė literatūros kritikas Jonas Linkevičius Rašytojų klube minint Vytauto Tamulaičio gyvenimo ir kūrybos sukaktį, mes, čia, Lietuvoje, 7-8 dešimtmetyje pasirodžius tikrai brandžioms pasakoms-apysakoms, apgaudinėjome save, teigdami, jog šio žanro ištakos siejinos su K. Borutos, P. Cvirkos vardu. Pasak Jono Linkevičiaus, užaugusio su Vytauto Tamulaičio kūriniais, pabėgėlis negalėjo, remiantis ano meto ideologija, turėti jokios įtakos tarybinei lietuvių literatūrai, juo labiau vaikų literatūrai. Jei ne sunkus fizinis darbas, jei ne liūdna tremtinio dalis, gal šiandien turėtume didesnę Vytauto Tamulaičio kūrinių lentynėlę.

Zanavykų bendrijos narys Albinas Vaičiūnas susirinkusiems papasakojo apie pasakiškai vaizdingą Stasio ir Vytauto Tamulaičių tėviškę, iš kurios atsiveria vaizdas į Seredžių, Veliuoną, Vilkiją, kur aukšti bevardžio upelio šlaitai. Broliai tuos šlaitus vadino piliakalniu. Čia dar išliko dviejų gyvenamų galų namas, klėtis, tvartas, kluonas. Dėl jų vos ne dešimt kartų bylinėtasi su ano meto feodalais. Pagaliau nuosavybės teisės atgautos. Kaune gyvenanti rašytojų sesuo Ona Tamulaitytė pasirengusi kad ir šiandien grįžti į tėviškę ir rūpintis brolių memorialinio muziejaus kūrimu. Gaila, kad visuotinis nuosmukis neaplenkia ir kultūros židinių. Bet pradžia jau padaryta.

Prisiminimais apie Vytautą Tamulaitį pasidalijo ir poetas Eugenijus Matuzevičius. Rašytojų kūrybos paskaitė aktorė Lidija Žadeikytė.

Salomėja Čičiškina

Lietuvos muzikos akademijos jubiliejus

Lietuvos muzikos akademija (konservatorija) šiemet švenčia savo 60-ties metų jubiliejų. Kai lygini su kitomis Europos konservatorijomis, tai nėra didelė sukaktis. Tačiau Lietuvos muzikinei kultūrai šio laikotarpio pakako sukurti ir subrandinti profesionalią muzikinę mokyklą, turinčią savo braižą ir jau nemenką tarptautinį autoritetą.

Pradžia galima būtų laikyti 1919 metus, kai kompozitorius Juozas Naujalis Kaune įsteigė muzikos mokyklą. 1933 metais ji buvo perorganizuota į konservatoriją, kurios direktoriumi tapo kompozitorius Juozas Gruodis. Antrojo pasaulinio karo metais konservatorija buvo vokiečių uždaryta ir neveikė pusantrų metų. 1944 m. įsteigiama Vilniaus konservatorija, o 1949-siais sujungus Vilniaus ir Kauno mokyklas įkuriama Lietuvos valstybinė konservatorija.

Šiandien tai jau Lietuvos muzikos akademija (pavadinimas pakeistas 1992 m.), didžiulė savo studentų ir pedagogų skaičiumi bei daugiaprofilinė dėstomų specialybių prasme.

Čia ruošiami visų profesijų muzikai atlikėjai. Istoriškai jų formavimuisi didelės įtakos turėjo rusų muzikinė kultūra, nes dažnai pedagogai ir studentai vykdavo studijuoti į garsiąsias Maskvos ar Sankt Peterburgo konservatorijas. Atgavus Lietuvai Nepriklausomybę būrys talentingų muzikų jau galėjo išvykti ir priešinga kryptimi - į Europos ar Amerikos konservatorijas.

Muzikologai menotyrininkai ne tik gauna aukštojo mokslo diplomus Lietuvos muzikos akademijoje (skirtingai nuo Europos tradicijos, kur šios profesijos įgyjamos universitetuose), bet turi sąlygas tęsti mokslinį-tiriamąjį darbą. Jau 1948 m. muzikologės Jadvygos Čiurlionytės iniciatyva buvo įsteigta Liaudies muzikos laboratorija, kuri šiandien turi unikalią Europoje 50 000 muzikinio folkloro pavyzdžių kolekciją. 1980-1991 metais specializuota konservatorijos taryba suteikė 81 disertantui menotyros kandidato laipsnį. Šiemet įsteigta doktorantūra.

Teatro ir kino meno fakultetas, kuriame studijuoja būsimieji aktoriai, režisieriai, operatoriai, daro akademiją praktiškai universalia meno institucija.

Taigi didelė ir akademiška aukštoji meno mokykla formavo ir tebeformuoja mažo krašto kultūrinį mentalitetą. Valstybės dotuojamos (kaip beje, visos aukštosios mokyklos) akademijos situacija ir likimas šiais pašlijusios ekonomikos laikais tampa ypač aktualus. Aktualus todėl, kad ten, kur nebeužtenka dėmesio ir paramos profesionaliajam menui, gali įsigalėti vulgarioji popkultūra, žalingai veikianti natūraliąją meno raidą.

Violeta Tamašauskaitė

Ar tautiečiai Seinuose sulauks paramos

Nuo 1989 m. Lietuvos vyriausybė vis žadėjo mūsų tautiečiams Lenkijoje, kad jie sulauks paramos kultūros centro Seinuose statybai. Deja, nieko konkretaus nepadaryta. Tai tautiečiai dar kartą priminė Ministrui Pirmininkui B. Lubiui, kai jis šių metų pradžioje viešėjo Lenkijoje.

Vasario pabaigoje vyriausybės posėdyje buvo atsižvelgta į Lenkijos lietuvių Šv. Kazimiero draugijos prašymą bei Vidurio Europos ir Rytų kraštų lietuvių "Sanryšos" draugijos pageidavimą padėti statyti kultūros centrą Seinuose ir teikti tautiečiams kitą reikalingą paramą. Iš vyriausybės rezervo skirtos statybai reikalingos lėšos. Vyriausybė davė konkrečius nurodymus atitinkamoms ministerijoms ir žinyboms dėl šio objekto statybos darbų organizavimo ir pati kontroliuos, kaip jie vykdomi.

Be koncertų salės ir kultūros centro turėtų būti saviveiklinių kolektyvų repeticijoms ir administracijai reikalingos patalpos, viešbutėlis, nedidelė spaustuvė. Lietuvos kultūros ir švietimo ministerijai pavesta tartis su kolegomis iš Lenkijos švietimo ministerijos dėl lietuviško vaikų darželio-lopšelio, pradžios mokyklos, profesinės žemdirbystės mokyklos Seinų lietuvių reikalams įsteigimo, vadovėlių lietuvių kalba leidybos ir kitokios paramos.

Bet ar pasikeitus Lietuvoje vyriausybės galvai bus įvykdytas ankstesnio ministrų kabineto pažadas Lenkijos lietuviams?

ELR

Prancūzų kultūros centras Kaune

Kaune atidarytas Prancūzų kultūros centras.

Jis įkurtas Lietuvos-Prancūzijos asociacijos Kauno skyriaus pastangomis. Centrą įsteigti padėjo Prancūzijos ambasada Lietuvoje ir Roberto Schumano fondas. Šis fondas centrui padovanojo televizorių, palydovinę anteną, inventoriaus.

Čia veiks Prancūzijos periodinės spaudos skaitykla, biblioteka, bus rodomi prancūzų filmai, rengiamos dailės, knygų ir kitokios parodos, vyks susitikimai su svečiais iš Prancūzijos.

Prancūzų kalba Kaune dėstoma šešiose vidurinėse mokyklose, jos mokosi maždaug tūkstantis moksleivių.

ELR

Laiškai redaktoriui

Gerbiamas Redaktoriau,

Lietuvai reikalingas dar vienas paminklas Dariui ir Girėnui kaip plikagalviui šukos, ypač toks, kainuojantis kelis tūkstančius dolerių, kaip rašoma EL (Nr. 6). Kažin kiek paminklų jau stovi Lietuvoj šiems lakūnams? Lietuviai esą pamiršę ar nežino, jog Atlanto vandenynas buvo perskristas 1919 m. dviejų anglų Alcock ir Brown be sustojimo? Šis faktas yra plačiai žinomas visur, gal išskyrus Lietuvą.

Manau, kad yra daug svarbesnių projektų, kur išleisti tokias sumas pinigų, negu stabmeldystės tikslais. Aš nereikėtų liautis tęsus šiuos sovietų išmokytus papročius?

Su pagarba

E. Lucas

EL: Redakcijai būtų įdomu sužinoti ir kitų savaitraščio skaitytojų nuom

Ir vaikams, ir tėvams

Arūno Jonušo nuotrauka

Vilniuje atidaryta kavinė-ledainė "Stikliai". Jos šeimininkas - Romas Zakarevičius su Ana ir Aleksandru Ciupijais. Apsilankėme naujuosiuose "Stikliuose", kurie įsikūrę priešais pagarsėjusį to paties pavadinimo restoraną, kavinės atidarymo išvakarėse. Viduje - šurmulys, kaip ir dera per įkurtuves.

- Bet jaučiamės čia seniai bedirbą, - sakė Romas Zakarevičius.

Ir iš tikrųjų. Rodos, jau seniai stovi tas gražuolis baras, tos vitrinos, jose sukasi, viliodami akį, tortai ir kitokie skanumynai, kuriuos gamina "Stiklių" konditeriai. Švelni muzika. Gėlės. Tik va - suciksi papūgėlės savo narve, akys negali atsitraukti nuo naujutėlaičių baldų, laksto palubėmis, kuriomis karstosi pasakų herojai...

Šeimininkas pasakoja, kad mintis atidaryti "Stiklius" mažiesiems gimė jau seniai, kai tiktai sustiprėjo restorano ekonominė padėtis. Prieš pusantrų metų pradėjo remonto darbus. Projektą padarė jaunas architektas Audrius Ambrazas. Iš pradžių buvo sumanę kopijuoti vilniškį "Nykštuką", bet, pavažinėję po Vakarus, suprato, kad reikia daryti kavinę ir vaikams, ir tėvams. Vaikai čia galės pasmaguriauti ledais, kurių čia bus beveik dešimties rūšių, įvairiais desertais, suaugusieji tuo metu suvalgis picą, sumuštinį, lietuvišką kugelį, išlenks taurelę vyno ar konjako. Nusibos vaikams prie stalų - galės pasiausti hole, kur bus žaidimų aikštelė.

Kavinės baldai - itališki. Šeimininkas Stokholme susipažino su vienos italų firmos darbais, pagal katalogą užsisakė baldus, ir jie - ryškūs, patogūs, tvirti - jau svetainėje. Bandeles keps vietos konditeriai, o štai kai kurie komponentai desertams atkeliaus iš Danijos ar Vokietijos, juos tieks "Bravo" firma. Kavinės sienas puošia Dailės salono paveikslai. Žinoma, lietuvių autorių...

Taigi Vilniaus senamiestyje dar viena šiuolaikiška užeiga, o kiek čia seniai toje pačioje gatvelėje Romas Zakarevičius vietoj apleistos knaipės, kurion subėgdavo vietiniai latreliai išlenkti šimtgramio ar išgerti kavos puodelio, atidarė kooperatyvą "Stikliai". Prieš tai jis dirbo "Lietuvos" viešbučio administratoriumi, buvo išbandęs savo jėgas "Gintaro" restorane, dalyvavo ne viename priėmime už respublikos ribų, kuriuos rengdavo tuometinė vyriausybė. Kartu su Aleksandru Ciupijumi, baigusiu konservatoriją ir grojusiu smuiku Operos ir baleto teatre, jo žmona Ana, ekonomiste su aukštuoju mokslu, dirbančia buhaltere. Patys remontavo patalpas. Kai baigė, Aleksandras stojo už baro, o jis, Romas, dirbo virėju. Nes niekas nenorėjo eiti į kooperatyvą - žmonės buvo įsitikinę, kad čia negarantuota, nėra perspektyvų. Po tuometinių pirmųjų "Stiklių" stogu vargais negalais surinko keturiolika žmonių.

Tokia buvo pradžia.

- Tiktai penkeri metai, ir matot, - šneka Romas Zakarevičius.

Prisimenu, koks kilo triukšmas, kai Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotoja Kazimiera Prunskienė išimties tvarka leido "Stiklių" kooperatyvui prekiauti alkoholiniais gėrimais. Jos oponentai tai panaudojo net politinėms spekuliacijoms. Ir dar visko prisigalvojo. Savivaliavimas! Už gražias akis tai nedaroma!..

Ak tie lietuviai, lietuviai...

Bet reikėjo daryti. Reikėjo kurti kažką naujo, negu buvo aplinkui. Reikėjo daryti, kad bent vienas restoranas susilauktų tarptautinio pripažinimo, kaip ir pati Lietuva. Ir šiandien "Stikliai" vienintelis buvusios Sovietų Sąjungos restoranas, kuris priimtas į Tarptautinį gurmanų klubą Paryžiuje. Septyni "Stiklių" darbuotojai visą mėnesį demonstravo lietuvišką virtuvę Amerikoje. Paskui - Lietuvos dienos Italijoje - dvi Lietuvos kulinarų ir konditerių laidos per Romos televiziją. "Stiklius" pasirinko puiki konditerė Laimutė Zimblienė, dirbusi "Dainavos" restorane. Roberto Šumano fondas padėjo kolektyvui stažuotis Paryžiaus Le Notre, Strasbure aukštosiose kulinarų ir konditerių mokyklose. Stažavosi pats "Stiklių" šeimininkas Romas Zakarevičius, virėjai Linas Bražinskas su Dariumi Talandžiu. Pastarąjį virėju pasikvietė Prancūzijos ambasada Vilniuje...

O kiek aukštų svečių teko per tuos metus sutikti! Trakų pilyje jie ruošė priėmimą Danijos karalienei, Vilniaus meno darbuotojų rūmuose - Prancūzijos prezidentui. Suomijos prezidentas ir Amerikos viceprezidento žmona lankėsi pačiuose "Stikliuose". O kiek įvairiausių šalių biznierių, diplomatų, aukštų pareigūnų yra peržengę šio restorano slenkstį!

Brangu? Tiktai lietuvio kišenei. Užsieniečiui - pigu. Prisiminkime: Amerikoje puodelis kavos - pusantro dolerio, o pats brangiausias "Stiklių" patiekalas - veršiena "Stikliai" - 2000 talonų. Ateis laikas, kad ir paprastas lietuvis turės tiek pinigų, kad galės sau leisti pietauti "Stikliuose". Dabar, kaip matote, viena veršienos porcija - visas mėnesinis pragyvenimo minimumas...

Bet būkime optimistai ir žvelkime į priekį, kaip žvelgia "Stiklių" šeimininkai. Dabar uždarytas alaus baras. Remontas. Interjerą kurti sutiko žinomas Lietuvos architektas Algis Nasvytis. Vietoj alaus baro bus lietuviška karčema. Užsieniečiai pageidauja lietuviškų patiekalų. Ir jie bus. Nereikia išradinėti dviračio - mūsų senoliai ir senolės buvo užtektinai kūrybiški ir sumanūs...

"Stikliai" ketina iš užsienio gauti stambų kreditą. Ne, savininkas nebankrutuoja. Paprasčiausiai - sumanė restauruoti vieną namą ir įrengti viešbutį. Nediduką. Kokių penkiolikos kambarių, bet prašmatnų, vakarietišką, o tuo pačiu ir lietuvišką. Projektą daro tas pats Algis Nasvytis. Galime įsivaizduoti, koks tai bus viešbutis, jei jam tinką užsakė Vokietijoje. Ten gamina tokį, koks reikalingas Vilniaus senamiesčiui.

Šiandien "Stikliuose" jau septyniasdešimt žmonių. Į kavinę-ledainę naujų darbuotojų nepriėmė - perėjo kolektyvas, kuris dirbo alaus bare. O šiaip jaunimą pasirenka iš prekybos mokyklos, kurio auklėtiniai čia atlieka praktiką. Šeimininkai per pusę praktikos metų mato, ko kas vertas. Ateinantis čia dirbti turi suprasti, kur eina. Jis turi visai atsiduoti darbui, o ne uždarbiui, turi gerbti tą vardą, kuris telpa vieninteliame žodyje "Stikliai", kurį jau žino ne tiktai Vilnius ir Lietuva, bet ir Paryžius, ir Roma, ir Filadelfija.

Žino visi, kurie bent kartą čia buvo užsukę.

Kitą kartą jie . epraeis pro šalį...

Adolfas Strakšys

Latvijoje - savi pinigai

Nuo kovo 5 dienos Latvijoje apyvarton išleistas popierinis penkių latų nominalo banknotas. Jo vertė atitinka 1000 Latvijos rublių, kurie pradėjo cirkuliuoti atsisakius tame krašte sovietinių pinigų.

Lato kursas tvirtų valiutų atžvilgiu nebus fiksuotas, jį nustatys rinka. Tuo metu, kai šis "EL" numeris buvo ruošiamas spaudai, Latvijos bankas JAV dolerius pardavinėjo po 155 Latvijos rublius. Latvijos rubliai liks apyvartoje kartu su latais, kol pastarieji galutinai įsitvirtins. Per du-tris mėnesius bus išleisti ir kitokio nominalo latai. Latvijos Centrinis bankas kol kas nėra numatęs, kada bus išimtas latviškas rublis. Nors manoma, kad vidurvasaryje bus tik latai. Tvirtinama, kad visi gyventojų pinigai bus keičiami tokiu kursu: 1 latas - 200 latvijos laikinųjų rublių.

Latvijos banko prezidento patarėjas Uldis Klausas (gimęs Latvijoje, bet su šeima turėjęs emigruoti į Ameriką, ten baigęs mokslus, dirbęs garsiose bankų korporacijose) teigia, kad įvedus latą, Latvijos valiuta bus visiškai konvertuojama. Ar Niujorke latą pirks už tą pačią kainą kaip ir Latvijoje? Patarėjas leidinyje "Biznes Baltija" išsakė nuomonę, kad jei ne Niujorke, tai Kopenhagoje, Stokholme - būtinai, kaip dabar yra su estų krona, kuri įrašyta į biuletenį "Financial Times".

ELR

Duty-Free

Lietuvos tarptautiniuose aerouostuose ir jūrų uostuose duris atvers atleistos nuo muito (Duty-Free) parduotuvės. Valstybė patvirtino prekybos tvarką jose.

Šiose krautuvėse galės pirkti tik keleiviai, vykstantys į užsienį jūros arba oro transportu. Prekėms netaikomi kiekio ir vertės apribojimai, muitai bei kiti importo ar eksporto mokesčiai. Beje, atleistos nuo muito parduotuvės bus atskirtos nuo Lietuvos muitų teritorijos, tad be bilieto į jas patekti nepavyks.

ELR

Progresive Tours Ltd.

Organizuoja ekskursijas į Lietuvą 1993 m. Lietuvos oro linija iš Terminal 3

Gegužės 17 - 31 d.,
gegužės 17 - birželio 7 d.,
gegužės 17 - birželio 14 d.
- kaina £220 plius draudimas.

Liepos 26 - rugpjūčio 09 d.,
liepos 26 - rupjūčio 16 d.,
liepos 26 - rugpjūčio 23 d.
- kaina £240 plius draudimas.

Rugpjūčio 30 - rugsėjo 13 d.,
rugpjūčio 30 - rugsėjo 20 d.,
rugpjūčio 30 - rugsėjo 27 d.
- kaina £240 plius draudimas.

Registruojantis užmokėti £50.00 deposito.

Smulkesnės informacijos kreiptis:
P. V. BULAITIS, 40, CONNAUGHT AVE.,
NORTH CHINGFORD, LONDON E4 7AA. Tel: 081-529 1393

Dėl individualių kelionių į Vilnių ar kitus Baltijos šalių miestus prašome kreiptis:
PROGRESSIVE TOURS LTD., 12, PORCHESTER PLACE,
MARBLE ARCH, LONDON W2 2BS
Tel: 071-262 1676. Fax: 071-724 6941

Keliaujantieji apdrausti gerai žinomos Anglijos draudimo kompanijos COMERCIAL UNION

Progresive Tours Ltd. yra ABTA 50669, ATOL 447 ir IATA narė

Užs. 789

Anotacija

Michaelas Wattsas. "Rinkos ekonomika - kas tai?"

Pristatome JAV informacijos agentūros USIA leidinį Lietuvai, profesoriaus Michael'o Watts'o "Rinkos ekonomika - kas tai?". Tai žurnalo formato 32 psl. leidinys, supažindinantis skaitytoją su pagrindiniais rinkos ekonomikos principais, kuo ji iš esmės skiriasi nuo buvusios Rytuose komandinės, centralizuoto valdymo ekonomikos.

Lietuvoje dar labai gajus giliai įsišaknijęs sovietinio mąstymo inertiškumas. Dažnai teigiama - va, reikia tvarkos, komandos, uždrausti, neleisti... (paprastai taip kalbama apie kainas). Šis leidinys padės nusikratyti komandinės galvosenos (tai, galų gale, prievarta) ir padės geriau suprasti laisvos rinkos ekonomiką.

Ši populiari knygutė skiriama nuolat stokojantiems laiko verslininkams, kurie nori greitai susipažinti su pagrindiniais rinkos ekonomikos veikimo mechanizmais. Kas yra bendro tarp apelsinų ir mikroschemų gamybos; koks infliacijos vaidmuo pereinant į rinkos ekonomiką; kokius ekonominius sprendimus daro verslininkai, darbdaviai ir dirbantieji - į šiuos ir daugelį kitų įdomių klausimų amerikiečių profesorius M. Wattsas atsako trumpai, bet aiškiai ir vaizdingai, iliustruodamas savo teiginius išraiškingais pavyzdžiais. Aptariamos ir tokios dabar aktualios Lietuvai temos kaip valstybės vaidmuo rinkos ekonomikoje, valstybės finansų ir valiutos politika, efektyvios kovos su aplinkos teršimu ekonominiai mechanizmai. Iš knygutės sužinosime, kad vandentiekio monopolija nėra tokia baisi, kai ją reguliuoja valstybė (prisiminkime liūdną istoriją su Vilniaus vandentiekiu), kad pačioms neturtingiausioms šeimoms ir jų vaikams reikalingas "saugos tinklas", t.y. valstybės pagalba ir pagrindinės socialinės paslaugos, kad užsienio kapitalo įdėjimai rodo pasitikėjimą krašto ekonomikos raida, ir daugelį kitų įdomių ir naudingų dalykų.

Knygelę iš anglų kalbos išvertė dr. Gražvydas Kirvaitis.

ELR

ROCHDALE TRAVEL CENTRE
Eastern European Division

siūlo kelionę iš Londono į Vilnių ir atgal:

Pirmadieniais ir šeštadieniais
Lietuvos Avialinija - **£220** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir penktadieniais
Austrijos Avialinija per Vieną - **£310** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais
Malev Avialinija per Budapeštą - **£299** vienam asmeniui.

Informacija:
66 Drake Street, Rochdale, Lancs. OL16 1PA, England.
Tel: 0706 868765, 0706 31144, Fax: 0706 526668

Užs. 782

Lietuvos ir išeivijos santykių šešėliai

Uždangai pakilus

Po penkių dešimtmečių staiga atsivėrė "užkelti vartai". Be baimės pradėta ieškoti ryšių su Tėvyne, kuri buvo atkirsta "geležinės uždangos", ir santykiai su ja buvo griežtai suvaržyti ar net neįmanomi: pašto cenzūra, baimė laiškais pakenkti giminėms. Dauguma išeivių nenorėjo lankyti kagebistų letenose užgožtos tėvynės, bet kai kurie troško bent prieš mirtį ją pamatyti. Sunku buvo gauti vizas, o jas gavę buvo sekami, jų judėjimas varžomas, neduodami leidimai net tėvų kapus aplankyti. Bet tai tik didino ilgesį, stiprino išeivijoje tautinio įsipareigojimo jausmus ir kovingumą už Lietuvos laisvę. Klestėjo spauda, teatrai, ansambliai, lituanistinių mokyklų ir parapijų tinklai, įsisteigė opera, pražydo grožinė ir mokslinė literatūra, o šeimose buvo tęsiamos lietuviškos tradicijos, pasiekusios jau net trečią pokarinės išeivijos kartą.

Prieš 1992 m. Velykas, pagal seną šeimos tradiciją, pas mane susirinko mano vaikai margučių marginti. Dukros visada žavėjo mane savo margučiais, bet mano jauniausią 25 metų sūnų jos ėmė barti, kad, "užgulęs" dažus, ilgai su vienu kiaušiniu "terliojasi". Norėjau jį apginti, prisiartinau ir pamačiau, kaip jis nuostabiai "atkūrė" Gedimino pilį, net neturėdamas piešinio prieš akis. Aš sudraudžiau dukras ir jį pagyriau, o jis paklausė: "Ką dar lietuviško galiu padaryti?" Nusijuokusi pasiūliau lietuvišką trispalvę. Rezultatas buvo neįtikėtinas: vienoje margučio pusėje, tamsiai žaliame dugne, saulės apšviestas Gedimino bokštas, kitoje - trispalvė, įrašas "Lietuva" 1992 m. ir sūnaus vardas.

Su pasididžiavimu prisiminiau, kaip mano vaikai bėgo į demonstracijas, nepaisydami blogo oro, aukodami savo tarnybinį laisvalaikį. Ir tai neliko be pėdsakų. Prasidėjus Lietuvos menininkų viešnagėms, ir aš, ir mano dukra globojome Lietuvos menininkus. Atvykus muzikams ir mokslininkams, ji ir jos vyras stengėsi, kad jų viešnagė būtų patogi, prasminga ir, kas svarbiausia, kad būtų užmegzti taip svarbūs ateičiai profesiniai ryšiai.

Netrukus iš Lietuvos pradėjo atvykti pavieniai asmenys. Ir jie buvo sutinkami vaišingai. Deja, jų skaičiui augant, prasidėjo nemalonumai: nesąžiningi išnaudotojai, apvogę savo gimines, dingsta be pėdsakų, išgėrę "svečiai" sužaloja šeimininką; nuo šokių grupės pabėga šokėja be imigracijos vizos... Čikagoje keliolika "svečių" iš Lietuvos suėmė policija ir kelios dešimtys buvo deportuota už nusikaltimus. Viename Pensilvanijos universitete puikiai pasirodžiusios Lietuvos krepšininkės už vagystę krautuvėje atsidūrė teisme. Jos neatitaisomai suteršė lietuvių vardą. Mūsų mieste keli vyrai įsidarbino, bet nematė reikalo be priežiūros dirbti. Jie simuliavo, buvo nepunktualūs, pagaliau prarado darbus ir turėjo grįžti į Lietuvą.

Tuo tarpu po karo atvykę į šį žemyną naujieji ateiviai per trumpą laiką įsigijo puikią reputaciją: sąžiningi, punktualūs, darbštūs. Jie suprato darbo etiką ir tai, kad demokratijoje pilietis yra pats atsakingas už savo gyvenimą. Siekėme mokslo, sąžiningai dirbome, taupėme, kad užtikrintume savo ir savo vaikų ateitį. Sunku kai kuriuos svečius įtikinti, kad nei mūsų namų, nei kito turto mums niekas nemokamai nepadovanojo, kad tai tik sąžiningo darbo rezultatas.

Laiko tėkmėje

Santykiai su Lietuva per penkis dešimtmečius perėjo per kelias stadijas. Pirmoji Stalino "geležinės uždangos" epocha grūdino išeiviją ir ją išmokė pralaužti užtvaras, slaptai remti Lietuvos Katalikų Bažnyčią, platinti "Kroniką", šelpti ir guosti gulaguose įkalintus disidentus. "Glasnost" atodrėkyje iš Lietuvos atvykstantys teatrai ir ansambliai žadino viltį, kad vieną dieną laisvai susitiksime abipus Atlanto. Ir toji diena išaušo: 1991 m. vasarą su Čiurlionio ansambliu pirmą kartą sugrįžau į Tėvynę. Tai buvo nepaprastos euforijos dienos, nors Lietuva dar nebuvo laisva.

Kai 1992 m. vasarą vėl nuvykau į Lietuvą dalyvauti Birštono konferencijoje, pajutau savotišką pasikeitimą, skaitydama apie asmeniškumus spaudoje, stebėdama partines rietenas, "raganų medžiokles", sąskaitų suvedinėjimus. Mafija, spekuliantai, intrigos plito, bet grįžau į namus su viltimi, kad Lietuva vis dėlto prisikels. 1992 m. spalio 25 d. Seimo rinkimų rezultatai man buvo "peilis į širdį".

Nesuprantu, kodėl dauguma balsvo už tuos, kurie dar taip neseniai buvo komunistinio teroro simboliu? Kodėl Lietuvoje nėra komunistų partijos? Demokratinėse šalyse ji turi teisę egzistuoti. Ar dabartinė LDDP nėra "vilkas avies kailyje"? Net ir aš komunistų partijos egzistavimui pritarčiau, nes ji būtų vieša, taigi nepavojinga. Lietuvoje yra 17 partijų, tai kur dingo komunistai? Tame įžiūriu sovietinės demagogijos ir apgavystės pavojų.

Atrodo, kad Lietuva nemyli išeivijos, tik nori jos besąlyginės pagalbos (...). Sunku atgauti komunistų nusavintą turtą, kaip investuotojas, ne Lietuvos pilietis, neturi teisės įsigyti žemės, nors statytų milijoninį viešbutį ar fabriką (...). Svajojau ir aš pamatyti bent vieną savo knygą Lietuvoje, bet susidūriau su sovietiško tipo kliūtimi, o dabar gavau pasiūlymą savo romaną išleisti... už 5000 dolerių! Pagal dabartinį valiutos kursą tai arti pusantro milijono talonų. Vartau iš Lietuvos atsivežtas knygas, kurioms leidėjų nestigo, nors kai kurios nėra nei aukštos literatūrinės ar mokslinės vertės, nėra įdomios pasiskaityti. O gal autoriai turėjo milijonus rublių?

Veidu į save

Išeivija privalo atsigręžti veidu į save pačią, negyventi iliuzijomis. Archyvai, žymių išeivijos lietuvių palaikai telieka ten, kur jie yra. Reikia laukti, kol Lietuvoje į išeiviją bus žiūrima kaip į gyvą tautos šaką, ne kaip į dolerių gausybės ragą. Dabar esame tik dolerius nešantys svečiai, nieko neišmanančios, išlepusios "barakūdos", kaip išeiviją pavadino vienas "svečias" iš Lietuvos. Lietuvos leidyklų "redaktoriai" nutarė, kad išeivijos rašytojai nebemoka gimtosios kalbos, nors Lietuvos spaudoje skaitome apie "vakciną", "presrilisus", "šou" ar "servisą", o mes vis dar neužmiršome, kad yra "skiepai", "spaudos pranešimai", "vaidinimai" ar "patarnavimai".

Emigracijos klausimu nedaug turiu ką pasakyti. Dabartinės išeivijos šaknis sudaro politiniai pabėgėliai-emigrantai, nežiūrint prikergto "išeivių" titulo. Emigracijos negalima varžyti, bet būsimieji emigrantai privalo keisti savo galvoseną darbo etikos atžvilgiu. Tik sąžiningai dirbti pasiruošęs būsimas emigrantas gali tikėtis pakenčiamo gyvenimo už tėvynės ribų. Bet reikia rimtai apsigalvoti: ar pajėgūs asmenys nėra savo Tėvynei reikalingi? "Aukso ieškotojų" išeivijai taip pat nereikia, nebent jų tarpe atsirastų tokių, kaip Tomas Venclova, profesorius Štromas ar panašūs kiti.

Išeivija myli Lietuvą, bet Lietuva jos nemyli. Išeivijos meilė neužges, tik jos apraiškos gal bus mažiau materialinės. Atverkite mums savo širdis, kaip mes jums atidarėme savo kišenes, ir pripažinkite, kad išeivijos vyresnioji karta iš nepriklausomos Lietuvos išsinešė ir išlaikė lietuviškas tradicijas, gryną gimtąją galbą ir lietuviškas tradicijas, gryną gimtąją kalbą ir lietuviškos kultūros nepažeistas vertybes.

Aurelija M. Balašaitienė
Sutrumpinta iš savaitraščio "Tėviškės žiburiai", Nr. 1

Vorutos pilis ir laikraštis

Kas gi toji paslaptingoji Voruta? Tai Lietuvos karaliaus Mindaugo pilis, kurioje jį apgulė Tautvilas su haličėnais. Tik iki šiol nežinome, kur ta pilis buvo. Vieni istorikai tvirtina, kad Voruta - tai Vilnius, kiti - kad ta pilis buvo pietų Lietuvoje...

Kovo mėnesį išėjo šimtasis "Vorutos" numeris. Pirmasis pasirodė 1989 metų spalio 24 d. Vytauto Didžiojo 559-ųjų mirties metinių išvakarėse.

"Voruta" spausdina Lietuvos istorijos rašinius nuo seniausių laikų iki mūsų dienų. Visiškai naujas žodis, nauji Lietuvos Metrikos tyrimai, kuriuose atliko Lietuvos istorijos instituto mokslinis bendradarbis, istorijos mokslų kandidatas Egidijus Banionis. Lietuvos Metrikos leidimas - šimtmečio darbas ir kiekviena publikacija yra svarbi istorijos tyrimams.

Ona Matusevičiūtė, dar prieš karą baigusi Vytauto Didžiojo universiteto Kaune Filologijos fakulteto lyginamosios kalbotyros skyrių, kalėjusi Gulage ir daugelį metų dirbusi Mokslų Akademijos, Vilniaus universiteto, nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekose, yra parašiusi istorinių veikalų. Jos recenzija apie Z. Kuchovičiaus knygą "Barbora Radvilaitė", išleistą 1976 metais Lenkijoje ir 1991 metais Lietuvoje lietuvių kalba 100 tūkstančių tiražu, puikiai parodo, kaip šmeižiamos istorinės asmenybės, arba kaip pati Ona Matusevičiūtė sako, "senos neteisybės nauju tepalu paryškinamos". Beje, "Voruta" ruošiasi išleisti Onos Matusevičiūtės istorinę apysaką "Barbora Radvilaitė".

"Vorutos" laikraščio autoriais yra daugelis žymių Lietuvos istorikų, mokslo ir kultūros veikėjų, politikų. Galima keletą čia paminėti: tai Julius Juzeliūnas, Edvardas Gudavičius, Arūnas Bubnys, Egidijus Banionis, Nastazija Kairiūkštytė, Algirdas Budreckis, Laima Grumadienė, Antanas Tyla, Vytautas Landsbergis, Česlovas Stankevičius, Zigmas Zinkevičius, Vladas Žukas, Stanislovas Mikulionis, Algirdas Matulevičius, Antanas Patackas, Stanislovas Buchaveckas, Gintautas Iešmantas, Romualdas Ozolas ir daugelis kitų.

Kas nėra susipažinęs su "Vorutos" laikraščiu, tam mielai išsiunčiame keletą egzempliorių nemokamai, kad galėtų pamatyti ir paskaityti. Tik reikia atsiųsti laišką. Laikraštis patiks tiems, kas domisi Lietuvos-Lenkijos valstybių santykiais ir lietuvių gyvenimu Seinų, Punsko krašte. "Voruta" pateikia skaitytojams tikrą vaizdą apie lietuvius, gyvenančius Lietuvos etninėse žemėse: Lenkijoje, Baltarusijoje, Karaliaučiaus krašte.

Rytų Lietuvos reikalai išsamiai analizuojami laikraščio puslapiuose tų mokslo žmonių, kurie daugelį metų savo atkaklaus darbo atidavė lietuvybei apginti ir ją puoselėti.

"Voruta" skaito ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje šalių, kur gyvena lietuviai. Redakcija tuo džiaugiasi ir laukia jų laiškų. **Mūsų adresas: "Vorutos" laikraštis, A/d 1002, Vilnius - 1, Lietuva.**

Juozas Vercinkevičius
"Vorutos" laikraščio steigėjas, leidėjas ir redaktorius

Prisiminimai

Šilalės partizanų kovos prieš raudonuosius okupantus

1947 m. per Sekmines Gerviškės miške netoli Didkiemio rusai apsupo bunkerį. Būrio vadas Vincentas Stonys ("Žalgiris") pasiliko su kulkosvaidžiu dengti kovos bendražygių. Sužeistas susisprogdino, nukaudamas šešis rusus. Kautynėse žuvo daug rusų. Partizanai laimingai prasimušė pro baudėjų gretas.

Laukuvos apylinkės Aparšvos kaime prieš partizanus buvo sutraukta daug rusų kareivių ir aplinkinių valstiečių stribų. Mūšis buvo ilgas ir žiaurus. Partizanai buvo užėmę geras pozicijas ir laukė saugumiečių. Mūšio garsai girdėjosi Laukuvoje. Partizanai laimingai atsitraukė. Po mūšio šienu dengti sunkvežimiai iš mūšio lauko važiavo į Laukuvos saugumo kiemą. Iš mašinų lašėjo kraujas ir matėsi kareiviški batai. Saugumiečiai mokėjo slėpti savo pralaimėjimus. Po mūšio Laukuvos stribas Liutkus atbėgo į vietinę bažnyčią ir dėkojo šv. Marijai, kad liko gyvas. Stribas Petrošius po mūšio išsigandęs mirė. Kitas stribas parbėgo į Laukuvą ir pasislėpė rūsyje.

Pagal Zofijos Venskutės-Balčiūnienės ("Žibutės") pasakojimą, didelis mūšis buvęs prie Poežerės, kur partizanai visus užpuolikus suvarę į ežerą. Rytojaus dieną sovietų saugumiečiai graibė iš ežero savo kareivių lavonus.

1949 m. Deblių kaime prie Petkaus sodybos susirėmimo metu žuvo partizanas Povilas Beržinis. Čia pasireiškė stribai ir aktyvistas Juozapas Vidmantas, užpuolę partizanus.

1946 m. pavasarį didelis mūšis įvyko netoli Drobūkščių kaimo, kuriame žuvo daug rusų kareivių ir stribas K. Petkus.

Prapynio kaime 11-12 valandą nakties sovietinis garnizonas užpuolė besiilsinčius 11 partizanų. Susišaudymo metu žuvo partizanas Viktoras Rupšys. Kiti partizanai sugebėjo pasitraukti.

Žadeikių kaime pas Karolavičių atėjo stribai su aktyvistais Pivošiūnu, Cibičiu ir kt. Susišaudymo metu žuvo partizanai Kazys Kentra ir Stasys Jankauskas.

Lentinės kaime pas ūkininką Praną Katkauską buvo dešimt partizanų. Sargybinis, pamatęs rusus, bėgo per kiemą į trobą pranešti kitiems partizanams. Tai pastebėjo rusai. Tuoj išsidėstė kovos rikiuotėse ir pradėjo pulti sodybą. Partizanai traukėsi. Mūšio metu žuvo penki partizanai: broliai Leonas ("Ąžuolas") ir Juozas ("Tauras") Kentrai iš Užulaidžio ir Kentra Kazys ("Dagilis") iš Alkupio, dar du partizanai. Kaimynai pastebėjo, kad kai partizanai traukėsi, po medžiu stovėjęs rusų kareivis į partizanus nešovė, nors jis buvo labai geroje pozicijoje ir partizanų nuostoliai galėjo būti didesni.

Pajūrio apylinkėje prie Lomos upelio prie kelio iš Jonaičių į Kirnius saugumiečiai pasivijo partizanus ir apsupo miškelyje. Mūšis buvo žiaurus. Kaip pasakoja Titas Žymančius, Kazys ir Vladas Statkevičius, čia žuvo dešimt partizanų. Rusų į Šilalę parvežė daug - kraujas iš mašinų tekėjo. Mūšis įvyko 1946 m. birželio 1 d. apie 17 val. Mūšiui vadovavo "Šalna". Kulkosvaidininkas "Lapas" dvi paras slėpėsi Jūros upėje. Čia žuvo du broliai Vaičiuliai, "Šalna", "Šešėlis" ir kt. Rytojaus dieną keturis žuvusius nuvežė į Šilalę, o šešis į Vainutą.

Kaltinėnų apylinkės Kazokų piliakalnyje buvo partizanų bunkeris. 1947 m. balandžio pabaigoj ar gegužės pradžioj čia įvyko didelis mūšis, kurio metu žuvo Jonas Poška ("Kęstutis") ir dar trys kovotojai. Mūšio metu jiems į pagalbą atėjo kitas partizanų būrys, tada saugumiečiai parodė kulnus.

Laukuvos apylinkėse eigulio troboje buvo trys partizanai. Juos apsupo saugumiečiai. Atsišaudydami partizanai išbėgo. Tai buvo Juozas Stirbys ("Rolandas"), kilęs iš Reisčių kaimo, buvęs Marijampolės marijonų vienuolyno vienuolis Jonas Liočas ("Vokietukas") iš Pirmininkų kaimo ir dar vienas.

Kaltinėnų apylinkėse dviejose gretimose sodybose buvo partizanai. Atėjo stribai. Vienoje sodyboje jų pasitikti išėjo partizanas, užsidėjęs rusų kareivišką kepurę su žvaigžde. Pradėjo juos rusiškai barti, kad ilgai neatėję ir paklausė, kuris yra vyresnysis. Prisipažinusį nušovė. Stribai pradėjo bėgti. Iš abiejų ūkių partizanai į juos atidengė ugnį. Septyni stribai žuvo, o stribą iš Laukuvos Načičenką sužeidė.

Smarkios kautynės įvyko 1948 m. spalio 17 d. 8-9 val. ryto Skaudvilės valsčiaus Tujainių kaime. Apie tai byloje Nr 19860/3 yra "Šalnos" rajono štabo viršininko Prano Trijonio ("Jaunučio") pasakojimas. Partizanai apsistojo pas du ūkininkus. Šeimininkės jiems paruošė puikius pusryčius. Po jų partizanai tvarkė ginklus. Staiga šeimininkė pranešė, kad rusai kieme. "Mindaugas" pribėgo prie durų pasižiūrėti. Tai pastebėję rusai į namą atidengė ugnį. Partizanai iššoko per langą ir pradėjo šaudyti į rusus. "Žvirblis" tratino kulkosvaidžiu. Saugumiečiai pradėjo trauktis nuo sodybos, užimdami geras pozicijas. Partizanai pasitraukė iki kitoj sodyboj buvusių kovotojų. "Vytautas" įsakė supti priešą: pirmasis skyrius - į kairę, antrasis - į dešinę. "Paulius" prislinko prie už akmenų buvusio priešo kulkosvaidininko, jį ir jo padėjėją nušovė ir paėmė kulkosvaidį. Bet jis neveikė. Priešas nusigando. Keli priešo kariai pakėlė rankas. Sužeistas saugumietis bėgo, bet paskui pasidavė. "Pauliui" atimant ginklus, kareivis griebė už jo ginklo, o leitenantas pabėgo į krūmus. "Akis" šovė į stribą. Vėl du stribai pakėlė rankas. Besivydamas priešą žuvo "Linksmutis". Priešas bėgo. Partizanai vijosi apie porą kilometrų, norėdami atkeršyti už Tėvynės niokojimą, brolių žudymą, tautiečių kankinimą kalėjimuose ir tolimame Sibire. Matė, kad iš gausaus būrio pabėgo tik keturi priešai. Rado "Linksmučio" kūną, kuris gulėjo aukštelnikas. Dešinėje rankoje jis tvirtai suspaudęs laikė pusautomatį, kairysis šonas buvo kulkos pervertas, o iš žaizdos sruveno jauno partizano kraujas. Iš paimtų į nelaisvę saugumiečių sužinojo, kad netoli yra daugiau sovietinio garnizono karių, todėl partizanai pasitraukė. Vienas sužeistas stribas užpuolė ant rusų kareivių, ir tie pamanę, kad tai partizanas bėga, jį nušovė. Po kautynių saugumiečiai tose apylinkėse siautėjo, bet partizanų nerado.

Šis pasakojimas atspindi tik dalį kovų, vykusių prieš okupantus pokario metais. Jos byloja didelį partizanų pasiryžimą kovoti dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Kol dar gyvi kovų liudininkai, reikia, kad būtų surinkta kuo daugiau medžiagos apie lietuvių tautos kovą prieš bolševikus. Tai buvo kova dėl mūsų tautos egzistencijos. Jei ne partizanų žygiai, Lietuva būtų seniai suminta čia atkeltų kolonistų. Lietuva būtų buvusi be lietuvių, ko taip norėjo iš Maskvos pokaryje į Lietuvą atsiųstas "politrukas" Suslovas. Lietuviai būtų buvę išmėtyti po platųjį Sibirą. Partizanų ir jų rėmėjų didelis nuopelnas, kad taip neatsitiko.

Kęstutis Balčiūnas
Kvėdarna 1991. IX. 3

Pabaiga. Pradžia Nr. 7

Ruošiamės Šventojo Tėvo kelionei į Lietuvą

Svarbiausia - dvasinis pasirengimas

Vilniaus arkivyskupo metropolito Audrio Bačkio mintis apie būsimą popiežiaus Jono Pauliaus II vizitą į Lietuvą šių metų rugsėjo mėnesį, Šv. Tėvo asmenį ir Lietuvos Bažnyčios atsinaujinimą užrašė "Katalikų pasaulio" žurnalo redaktorius kun. Aušvydas Belickas.

Pirmiausia, noriu pabrėžti, kalbėjo arkiv. A. Bačkis, kad popiežiaus Jono Pauliaus II vizitas yra ganytojinis, apaštalinis. Popiežius atvyksta aplankyti savo Bažnyčios.

Kai popiežius Paulius VI atvėrė duris į pasaulį, joks kitas popiežius nėra tiek keliavęs kaip dabartinis. Jis aplankė daugiau kaip 100 šalių, ir apaštalinės kelionės yra ryškiausias jo pontifikato bruožas. Jas popiežius vertina kaip jo ganytojinės misijos sudedamąją dalį - nešti Evangeliją į visą pasaulį, stiprinti brolius. Jonas Paulius II turi šią charizmą ir vaisingai panaudoja. Jam lengviau nuvykti į įvairias šalis, nei, pavyzdžiui, žmonėms iš Afrikos ar Azijos aplankyti jį Vatikane.

Popiežius atvyksta į Lietuvą ne kaip valstybės vadovas, politikas ar visuomenės veikėjas, bet kaip ganytojas, kuriam patikėta didelė atsakomybė už visą Bažnyčią. Todėl mes privalome pasirengti jį tinkamai sutikti. Mane, vyskupą Sigitą Tamkevičių ir sekretorių dekaną Gintarą Grušą Vyskupų Konferencija įpareigojo spręsti techninius ir dvasinio pasirengimo klausimus.

Techninius dalykus - transporto, apsaugos, protokolo - negalėsime sutvarkyti be civilinės valdžios pagalbos. Pirmi susitikimai su atsakingais pareigūnais teikia vilčių, kad viską tinkamai suderinsime ir sutvarkysime. Bet svarbiausia - dvasinis pasirengimas. Nors popiežius atvyksta ir Bažnyčios, ir vyriausybės kvietimu, jis - Bažnyčios svečias (žinoma, protokolo reikalavimai bus įvykdyti, popiežius susitiks su Prezidentu) ir savo ganytojinę misiją pabrėžia net tuo, kad kokioje šalyje besilankytų, apsistoja tik Bažnyčios namuose - Nunciatūroje, Arkivyskupo namuose, seminarijoje ar vienuolynuose. Gaila, kad negalėsiu jo priimti savo namuose.

Popiežius Jonas Paulius II - viena ryškiausių XX a. asmenybių. Žavi jo tvirtas tikėjimas ir pamaldumas. Norint geriau pažinti popiežių ir suprasti, reikia žvelgti į jį būtent iš šių pozicijų. Vatikane žurnalistams dažnai sakydavau, kad vargu ar supras Šv. Tėvą, jei vertins tik politiniu, diplomatiniu atžvilgiu.

Į žmogų popiežius žvelgia Dievo akimis. Koks žmogus bebūtų, jis yra Dievo kūrinys, todėl energingai už jį kovoja. Tai daro iš gilaus įsitikinimo. Rūpinasi šeima, gyvybės išsaugojimu, žmogaus teisėmis, taika ir solidarumu tarp tautų. Jo mokyme dažnai pabrėžiama, kad žmoguje atsispindi Bažnyčios veidas. Į Lietuvą jis atneš Dievo žmogaus viziją, nes mūsų laikais tai labai svarbu. Po penkiasdešimties komunizmo metų Lietuva ieško naujo kelio, ir reikia parodyti, koks turi būti žmogus ir jo gyvenimas. Daugelio širdyje tikėjimas dar silpnas, tačiau yra gyvas gėrio siekimas ir noras išsaugoti senąsias tradicijas. Lietuvių šeimos buvo tvirtos, žmogus mylėjo žemę, buvo nuoširdus, gailestingas ir pagarbus kitiems. Manau, Šv. Tėvas šioms lietuvio charakterio savybėms duos dvasinį antropologinį pagrindą. Jo mintys būtų veiksmingas impulsas auklėjant jaunąją kartą.

Popiežiuje taip pat žavi išmintingumas pasirenkant sprendimus. Visuomet yra daug galimybių. Popiežius Jonas Paulius II pats giliai jas apmąsto, ilgai meldžiasi, ieškodamas tinkamiausio sprendimo ir savo padėjėjus ragina taip daryti.

Kartu jis ir tiesus žmogus. Jis drąsiai skelbia tai, kuo tvirtai įsitikinęs. Jaučiama iš jo sklindanti jėga, kuri sustiprina ir įkvėpia aplinkinius. Jau pirmose Mišiose jis kalbėjo - nebijokite, atverkite Kristui savo širdis, įleiskite Jį į politines, ekonomines, kultūrines sistemas. Jei Dievas su mumis, ko mums bijoti? Jis skelbia tiesą nekreipdamas dėmesio, ką apie jį rašys spauda ar kokia bus visuomenės nuomonė. Daro tai taktiškai, bet ryžtingai.

Popiežius turi nuostabią bendravimo charizmą, moka daug kalbų. Greitai randa bendrą kalbą su įvairiausiais žmonėmis ir sugeba įsijausti į jų problemas. Jas sprendžia dialogo būdu, išklausydamas priešingas nuomones. Net masiniuose susitikimuose greitai pajunta žmonių nuotaikas. Jame nuostabiai susiderina poeto ir filosofo talentai.

Šio apsilankymo reikšmė Lietuvai labai didelė. Tai pirmas Vyriausiojo Bažnyčios vadovo apsilankymas visoje mūsų krašto istorijoje ir, tikiuosi, ne paskutinis. Apie šią kelionę popiežius seniai svajoja. Pamenu, kai Rusija ruošėsi švęsti Krikšto tūkstantmetį, žurnalistai jo klausė, ar aplankys Sovietų Sąjungą. Popiežius atsakė, kad jo, kaip ganytojo, pareiga pirmiausia aplankyti katalikų bendruomenes ir pirmiausia Lietuvą.

Pagaliau jis ateina pas mus ir tikisi rasti gyvą, aktyvią Bažnyčią. Iš tikrųjų, Europoje reta Bažnyčia parodė tiek ištikimybės Apaštalų Sostui ir išliko tokia tvirta, kaip Lietuvos. Istorijos žingsniuose ji garbingai atlaikė ir protestantizmo bei stačiatikybės bangas, ir žiaurius persekiojimus. Gerai prisimenu Šv. Tėvo žodžius, pasakytus kardinolui V. Sladkevičiui, kai šis dėkojo už kardinolo titulą ir rūpestį Lietuva. Popiežius sakė, kad Apaštalų Sostas yra dėkingas Lietuvai už jos ištikimybę ir kad tai tik mažas atsilyginimo ženklas.

Dvasinis pasirengimas popiežiaus atvykimui dar tik prasideda Lietuvoje. Pirmas žingsnis buvo vyskupų ganytojinis laiškas. Turime sutikti popiežių su tikėjimu ir meile, todėl melskimės, kad šis susitikimas būtų naudingas. Labai svarbu, kad dvasia būtų pasirengusi - juk atvyksta garbingiausias svečias. Tai didelė malonė mums, nes esame tik nedidelė krikščioniško pasaulio dalelė.

Laukiant popiežiaus reikia susipažinti su katechetine medžiaga apie popiežiaus instituciją, popiežiaus Jono Pauliaus II asmenį, naujai apmąstyti, kas yra Bažnyčia, koks mūsų tikėjimas. Po tiek metų grubios ateistinės propagandos daug žmonių neturi supratimo, kas yra Bažnyčia ir Šv. Tėvas. Tikiuosi, kad parapijose šios temos bus nagrinėjamos tikėjimo pamokų metu, pamoksluose.

Pagrindinė pasirengimo mintis atitinka paskutinio vyskupų sinodo temą: "Liudykime Kristų, kuris mus išvadavo". Ji primena Krikšto svarbą mūsų gyvenime ir iš jo išplaukiančią pareigą Šventosios Dvasios remiamiems liudyti Kristų gyvenimo pavyzdžiu ir žodžiu.

Planuojama, kad popiežius lankysis Vilniuje, Kaune ir Kryžių Kalne (prie Šiaulių). Ten aukojamos šventosios Mišios primins kančias, kurios grindė mūsų ateitį. Ant šio pamato turime statyti ateities Bažnyčią, semtis tvirtybės ir nebijoti aukotis.

Iš XVI amžiaus į šią dieną

Dvi dienas Vilniuje, Universiteto teatro salėje, vyko tarptautinė mokslinė konferencija "Protestantizmas Lietuvoje: istorija ir dabartis". Konferenciją surengė Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija kartu su Biržų krašto muziejumi "Sėla". Perskaityta apie 30 pranešimų. Tarp pranešėjų būtina paminėti profesorių S. Kregždę, profesorių L. Vladimirovą, filosofijos daktarą H. Arnašių iš Lietuvos, teologijos daktarą K. D. Schmidt'ą iš Vokietijos, mokslininką A. Nepokupną iš Ukrainos. Kad ir kaip stengdamiesi apibrėžti vieną kurią temą, visi pranešėjai pripažino reformacijos įtaką lietuvybei, Lietuvos kultūrai ir valstybingumui.

Įsikūrusi prieš metus, Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija yra nepolitinė, pasaulietinė dorovinio tobulinimosi organizacija, laikosi humanistinių pažiūrų, pakantumo ir pagarbos kitokiems įsitikinimams, pripažįsta argumentuotą diskusiją. Draugija siekia suburti protestantiškų šeimų palikuonis, taip pat mokslo, meno, kultūros, kraštotyros, švietimo ir kitų sričių specialistus, besidominčius reformacijos raida, istorija, kultūra.

Draugijos renginiai yra vieši. Draugija vertina atskirų krikščioniškų bažnyčių, kitų religijų ir įsitikinimų žmonių tarpusavio bendravimą. Vertina ir skatina bendrauti. Kad Draugija ne tuščiai deklaruoja savo tikslą, pakanka prisiminti vien pernai Vilniaus visuomenei skaitytas paskaitas, sutraukusias gana margą auditoriją: moksleivių ir studentų, pensininkų, mokslo žmonių ir šiaip smalsuolių, kurie gal netyčiomis užklydo, sakysim, į Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčią. Bet išgirdę filosofijos daktaro, profesoriaus Helmuto Arnašiaus žodžius apie protestantizmo ištakas ir visa, kas susiję su reformacijos judėjimu Lietuvoje, sukluso.

Pažinimo jausmas visada verčia sustoti ir suklusti, įsiklausyti. Kiekvienas esame girdėję apie garsiąją Radvilų giminę. Bet gal tik mokslo žmonėms toji giminė atrodo verta būti įrašyta į Lietuvos istoriją? Išsklaidyti šitas abejones [illegible]

krašto muziejaus "Sėla" mokslinis bendradarbis Arūnas Pauglys, skaitęs paskaitą Vilniaus visuomenei "Radvilos ir reformacija XVII amžiuje". Nors, suprantama, vienoje paskaitoje neįmanoma aprėpti ištiso amžiaus, bet paakinti žmones domėtis istorija galima. Tuo labiau kad dabar lengviau prieinami pirminiai istorijos ir kultūros šaltiniai. Profesorius Levas Vladimirovas lapkričio mėnesį sukvietė į Vilniaus universiteto Smuglevičiaus salę, kur ne tik kalbėjo apie pirmąsias lietuviškas protestantiškas knygas, bet ir jas rodė, vartė, skaitė. Laimė, Vilniaus universiteto bibliotekoje saugoma įdomiausia ir turtingiausia pasaulyje protestantiškų knygų kolekcija. Ir šioje konferencijoje profesorius L. Vladimirovas nuosekliai kalbėjo apie Lietuvos reformatų knygų plitimą Lietuvoje, kurių daugumą buvo leidžiama Karaliaučiuje. Senųjų ir retųjų knygų skyriuje šalia M. Mažvydo, J. Bretkūno, D. Kleino, kitų mums brangių leidinių galima išvysti ir Baltramiejaus Vilento "Evangelijas bei epistolas", išleistas 1579 metais. Tai vienintelis pasaulyje išlikęs egzempliorius. Iš viso panašių knygų Vilniaus universitete istorija mums išsaugojo keturiolika. Turi jų ir Mokslų akademijos biblioteka.

Čia galima būtų priminti, jog būtent reformatai buvo pirmosios lietuviškos knygos - M. Mažvydo "Katekizmas" - rengėjai ir leidėjai. Reformatai įsteigė pirmąsias Lietuvoje aukštesniąsias mokyklas. Vilniuje garsėjo Abraomo Kulviečio mokykla, kuriai pats keletą metų vadovavo, kol buvo priverstas dėl persekiojimų už reformacijos idėjų skelbimą išvykti į Karaliaučių. Čia gyvendamas A. Kulvietis neatsisakė savo veiklos, priešingai, sudarė prielaidas pirmajai lietuviškai knygai pasirodyti. D. Kleino 1653 metais išleista pirmoji lietuvių kalbos gramatika tapo tarsi parankine knyga visiems XVIII amžiaus mokslo veikėjams, kurie rengė gramatikas kitomis kalbomis. Nevalia pamiršti ir pirmosios pasaulietinės literatūros kūrinio lietuvių kalba - K. Donelaičio "Metų", L. Rėzos pirmojo lietuvių liaudies dainyno, pirmųjų lietuviškų laikraščių, kalendorių. Žinoma, jog 1547-1600 metais iš 26 lietuviškų knygų net 22 išleido reformacijos veikėjai, susitelkę Mažojoje Lietuvoje. Spaudos draudimo metais (1864-1904 m.) kaip tik iš Mažosios Lietuvos buvo gabenamos lietuviškos knygos. Čia buvo spausdinami vyskupo M. Valančiaus kūriniai ir kiti katalikiški leidiniai, laikraščiai.

Visi šitie faktai buvo ne kartą prisiminti ir aptarti mokslinėje konferencijoje, glaudžiai susiejant protestantizmo raidos ir Lietuvos kultūros dėsningumus, neatskiriant dvasinių žmogaus poreikių nuo materialinių. Teologijos mokslų daktaras Karlas Dyteris Schmidt iš Vokietijos ypač pabrėžė gimtosios kalbos ir tikėjimo sąsajas, ryšį tarp asmens tikėjimo ir asmenybės. Iš pažiūros girdėtos tiesos suskambo visai kita, nauja gaida, privertė susimąstyti.

Aprašyti dvi dienas trukusią mokslinę konferenciją keliomis eilutėmis neįmanoma. Gal ne visi pranešimai buvo lygiaverčiai. Bet tai tikrai buvo renginys, papildęs mūsų dvasios aruodus, apvainikuotas nuostabiu koncertu, kuriame vargonavo Nijolė Dainienė ir Virginija Daugirdienė, dainavo solistai Regina Maciūtė ir Juozas Malikonis, kuriame skambėjo J. S. Bacho, G. F. Handelio, G. Faurė, F. P. Schuberto, A. Vivaldi kūriniai.

Salomėja Čičiškina

EUROPOS PARKAS

SCULPTURE COMMUNICATION LANDSCAPE

Šių metų vasarą įvyks jaunųjų skulptorių simpoziumas "Europos parkas". Jis rengiamas bendradarbiaujant su Lietuvos dailininkų sąjunga, Lietuvos kultūros fondu, Lietuvos nacionaline UNESKO komisija. Jis vyks dviem etapais. Kiekviename dalyvaus po 9 skulptorius iš įvairių Europos šalių (po 2 iš Lietuvos ir 7 iš kitų Europos šalių). Iš vienos meno mokyklos kviečiami 1 arba 2 dalyviai. Kiekvienas dalyvis pats arba jį siunčianti organizacija privalės sumokėti už nakvynę, maistą, pasirūpinti atvykimu ir išvykimu. Vienas darbas, padarytas simpoziumo metu, turės būti paliktas "Europos parke". Pirmoji simpoziumo dalis vyks nuo liepos 4 d. iki liepos 25 d. Naudojama medžiaga - akmuo. Antroji dalis bus rugpjūčio 1-22 d. Naudojama medžiaga - medis. Yra sudaryta simpoziumo programa, kurioje be darbo su akmeniu arba medžiu numatyti susitikimai, paskaitos ir kita kultūrinė programa, ekskursijos po Vilnių, Trakus, Kauną, Rumšiškes.

Netoli Vilniaus yra geografinis Europos centras. Atradom tai neseniai. "Europos parkas" - tai idėja, kuri suburtų jaunus menininkus. Sumanymas mums kilo dėl noro bendrauti, keistis kultūrine patirtimi čia, Europos centre. "Europos parkas" galėtų tapti tradicine jaunųjų menininkų simpoziumų, seminarų, susibūrimų vieta.

"Europos parkas" - tai realus, prieš keletą metų pradėtas kurti parkas. Jis yra netoli Europos geografinio centro. Užima apie 5 ha pievos-miško ploto. Nuostabus reljefas, nedideli vandens telkiniai, auga daug ąžuolų, pušų, kitų medžių. Aplink nesimato kitų sodybų - visiška idilė. Yra dideli trobesiai su visais patogumais (menininkų apgyvendinimui), dirbtuvės.

Simpoziumo "Europos parkas" surengimui, kad ir kaip viskas būtų taupiai, racionaliai apskaičiuota, reikalingos nemažos lėšos: įrankių bei medžiagų įsigijimui, transporto išlaidoms, katalogo išleidimui ir kt.

Mes, Vilniaus dailės akademijos jaunimo grupė, prašome paramos šiam renginiui, tai prisidėtų prie Lietuvos kultūros puoselėjimo, propagavimo bei integravimo į Europos kultūrą.

Į simpoziumo atidarymo ir uždarymo banketus bus kviečiami sponsoriai ar jų atstovai.

Numatyta išleisti simpoziumo katalogą su sponsoriavusių arba kitaip rėmusių vardais, pavadinimais, ženklais. Simpoziumas bus pristatomas spaudoje ir minimi visi sponsoriai.

Simpoziumas bus fiksuojamas videojuostoje, filmas su rėmėjų atributika pateikiamas TV. Katalogas ir simpoziumo videomedžiaga bus platinami Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse.

Jaunųjų skulptorių simpoziumo "Europos parkas" lėšos kaupiamos jaunųjų menininkų nepelno organizacijos "Mažasis centras" sąskaitoje talonams - Nr. 1609416, valiutai - Nr. 57086010 komerciniame banke "Vilniaus bankas" (kodas 260101701).

Gintaras Karosas
Simpoziumo vadovas

"Suskambusi tyla"

- taip vadinasi atiduota spausdinti Lietuvos kurčiųjų poezijos knyga. Tokio pobūdžio leidinys mūsų krašte parengtas ir išleidžiamas spaustuviniu būdu pirmąkart. Kaip įžanginiame žodyje nurodo knygos sudarytojas ir redaktorius Alfredas Šimkus, pasaulyje nedaugelio tautų kurtieji yra išleidę savo poezijos rinkinius.

Knygoje - trijų dešimtmečių poetų kūryba, geriausi jų darbai. Tai penkiolikos autorių (tarp jų ir Antano Kužmos, prieš kurį laiką išvykusio gyventi į Italiją) daugiau kaip 60 eilėraščių, sakmių. Kai kurie kūrinėliai nėra brandūs, primityvoki, tačiau, kaip pastebi A. Šimkus, "kurčiųjų poezijoje nostalgiškai gražiai spinduliuoja nelemties ištiktų žmonių pasaulėjauta, kuri, ne be optimizmo priegaidžių ir ne be švelnaus priekaišto mums, girdintiesiems, nevisada mokantiems suprasti, užjausti ir padrąsinti kurčiąjį".

ELR

Šimtametės senutės jaunystė

Pavasarinėje Leipcigo mugėje

Helmutas Kolis pavasarinėje Leipcigo mugėje.

Po dvejų metų tradicinė Leipcigo mugė švęs savo amžiaus šimtmetį.

Tai bus garbingas jubiliejus. Per šį Saksonijos miestą į Rytus iš Vakarų ėjo kultūra, industrializacija, plito technikos pažanga.

Ir ši, pavasarinė, mugė sutraukė nemažai interesantų. Ji, tiesa, buvo organizuota netradiciškai. Juk Europoje per pastaruosius metus įvyko didžiulių ekonominių ir politinių pasikeitimų. Griuvo socializmo stovykla, ir jos gyventojai pamatė, kur yra atsidūrę. Jiems reikalinga parama. Reikia sulieti Vakarų ir Rytų kapitalus Europos pažangai. Europos, kuri tapo mūsų namais. Mugėje dalyvaujantys eksponentai ir specialūs lankytojai, kurie anksčiau gyveno po ESPT valstybių stogu, akivaizdžiai įsitikina, kaip buvusieji Rytų Vokietijos partneriai įveikia socializmo paliktas problemas. Tomis pėdomis reikia sekti visiems.

Ši pavasarinė mugė susidėjo iš kelių tarp savęs susijusių mugių. Veikė po Leipcigo dangumi aplinkos technikos ir aplinkos apsaugos specialioji mugė bei kongresas, industrinės technikos mugė, kombinuotos krovinių apyvartos specialioji mugė, informacijos birža (gyvenimas ir darbas rinkos ekonomikos sąlygomis).

Mugė pasižymėjo gausiu dalyvių skaičiumi. Štai gamtos apsaugos mugėje dalyvavo daugiau kaip 300 firmų ir įmonių. 2000 metais iš Vakarų į Rytus ir priešingomis kryptimis bus pervežama apie 500 milijonų tonų krovinių arba aštuonis kartus daugiau negu šiemet. Tiems pervežimams buvo skirta kombinuotos krovinių apyvartos specialioji mugė.

Visų dėmesį patraukė Leipcigo inovacinis forumas kongresas - mugė technologijos ir inovacijos klausimais. Čia dalyvavo daugiau kaip 250 mažų ir vidutinių įmonių. Save parodė ir Lietuva, kuriai atstovavo šešios firmos: ETT, NEUROTECHNOLOGIJA, MOKSLŲ PARKAS, EKONITA ir kitos.

Nauja Leipcigo mugėje - Pirmasis Baltijos forumas, kuriame dalyvavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos oficialiosios delegacijos. Tai pokalbiai apie ekonominius Rytų ir Vakarų ryšius. Ekonomikos ministrams reikėjo gerai pasukti galvas, kaip "įpiršti" Vakarams savo kraštus investicijoms. Nežinau, kaip tai pavyko padaryti mūsų ekonomikos ministrui J. Veselkai, kuris vadovavo Respublikos oficialiajai delegacijai, bet manau, kad tie 70 verslininkų, kurie atstovavo mūsų krašto firmoms, padarė neblogą įdirbį. Jiems bus aiškiau, kur kreipti savo kapitalus, su kuo siekti ryšių.

Tarp kitko, Vakarai susirūpinę tokiais ryšiais. Jų ekonomika dūsta. Baltijos kraštų stendus įdėmiai apžiūrėjo pats Vokietijos prezidentas. Vokiečius domina mūsų įstatymai, biznio galimybės, konkretūs partneriai. Vokiečiai priekaištavo, kad lietuviai ir apskritai Pabaltijo valstybės stengiasi leisti spaudą užsieniečiams tiktai anglų kalba - nieko neleidžiama vokiškai. Tai pamąstymai mūsų biznio žmonėms.

Pavasarinė Leipcigo mugė baigėsi, bet parodų ciklas tęsiasi. Mugę remia pats Vokietijos kancleris Helmutas Kolis (H. Kohl), kuris, beje, priėmė mugės patrono pareigas ir ją oficialiai atidarė. Jis kalbėjo: "Man labai norisi pagal išgales paremti Leipcigo mugę. Intensyvūs ir glaudūs ryšiai su Rytų Europa yra Leipcigo ypatingas kapitalas, kurį privalu išnaudoti".

Tai žodžiai ir mūsų politikams, ir verslininkams. Negyvenkim užsidarę, nelaukim atskrendant balandėlių, o važiuokime, ieškokime, laužkime duris ir į Rytus, ir į Vakarus. Nuo to mūsų valstybei bus tiktai geriau.

Pavasarinė mugė jau praeity, o prieš akis naujos mugės: laikrodžių, papuošalų, sidabro dirbinių, automobilių, batų, knygų, mugė-gastronomija, statybos spec. mugė, turizmo mugė.

Taigi Leipcigas gyvena įtemptas ir prasmingas dienas. Kaip brandaus amžiaus žmogus jis moko mus gyventi, verstis, eiti į pažangą.

Aleksandras Žukovas

Kur eina Rusija?

Rusija dabar mums vėl kaimyninė valstybė. Pavojinga apsimesti, kad ten vykstantys procesai Lietuvai neturi poveikio. Galimi politiniai posūkiai, kuriuos simbolizuoja ką tik pasibaigęs jų Aukščiausios Tarybos deputatų suvažiavimas, nėra tik abstrakcija ar istorikų domėjimosi objektas. Būdamas šalia dramblio turi labai atidžiai stebėti jo judesius.

Viena vertus, ten vykstantys įvykiai yra visiškai logiški ir normalūs. Komunizmo statybos atsikando visos jo ragavusios tautos. Tačiau ne visos spėjo suprasti, ko nori dabar. Kalbos apie rinkos ekonomiką ir demokratiją gerai suvokiamos profesūrai ir kitai mėgstančiai pašnekėti ir pasamprotauti publikai, tačiau paprastas Rusijos žmogus klausia: kas iš to? Apie paprastą žmogų šneka, kas netingi, visi politikai imasi ginti jo interesus, bet politikos abėcėlė labai paprasta - normalioms partijoms, kurios atstovauja tam tikrų visuomenės grupių interesus, susiformuoti reikia ne mažiau 5-6 metų. Kol jų nėra, žmonės dažnai palaiko tą politiką, kuris būtent šiuo momentu šneka įtaigiau ir įtikinamiau. Tai vadinama populizmu.

Antra vertus, minėtas neapibrėžtumas yra pavojingas, nes būtent dėl to situacija nėra prognozuojama. Dabar Rusijoje sparčiai kyla vicepremjero A. Ruckojaus akcijos. Jis sukūrė paradoksalų precedentą - pats būdamas aukščiausios valdžios piramidėje, ją nuolat kritikuoja, ir, atrodo, nejaučia jokios atsakomybės už valdžios veiksmus. Jis mat ne prezidentas ir ne premjeras...

1991 metų sausį A. Ruckojus kartu su B. Jelcinu griežtai pasmerkė kraujo praliejimą Lietuvoje, tačiau jo pozicija Gruzijos, Padniestrės ir Čečėnijos atžvilgiu rodo, kad gali elgtis ir kitaip. Tai priklausys nuo konkrečios situacijos - kas tuo metu naudingiau. Būtent tai ir sudaro grėsmės esmę, slypinčios A. Ruckojuje ir už jo figūros esančiose politinėse jėgose.

Po skandalingo deputatų suvažiavimo Rusijoje prezidento atstovas spaudai V. Kostikovas pareiškė, kad suvažiavimas, atmetęs galimybę susitarti dėl konstitucinės krizės įveikimo ir atėmęs "iš liaudies galimybę išreikšti savo valią referendumo keliu", sukelia konfrontaciją. AT pirmininko atstovas spaudai K. Zlobinas šį pareiškimą pavadino visiškai nekorektišku ir prezidento veiklą apibūdino kaip destruktyvią. Tad suvažiavimas baigėsi, tačiau politinis procesas tęsiasi.

Ar gali Rusijoje į valdžią ateiti generolai ir agresyviai besielgiantys komunistuojantys jaunuoliai? Gali. Kol kas juos stabdo viena - nėra **idėjos**, kuria remdamiesi jie galėtų "vesti šalį į šviesų rytojų". Rugpjūčio pučas parodė, kad grubia jėga neturint bendresnės idėjos jau net ir Rusijoje nieko nepasieksi. Todėl įdėmiau reikėtų stebėti ne generolus - su jais aiškiau, bet "ideologus", kurie siūlo žmonėms vieną ar kitą idėją ar mintį. Hitlerio pavyzdys prieškarinėje Vokietijoje rodo, kad net ir kultūringa tauta krizės metu (po 1929 metų perturbacijų) gali demokratiniu būdu išsirinkti tokią valdžią, kurios valdymo pasekmės kainuos labai brangiai. Rusijoje dabar ekonominė situacija ne ką geresnė. Žmonės kantresni, tačiau viskam yra ribos. Tad viskas priklauso nuo ekonominių ir socialinių reikalų sprendimo.

Algirdas Kasperiūnas

Lietuvos deputatų vizitas

Kaip jau pranešėme praėjusiame "EL" numeryje, kovo 7-12 dienomis Vokietijoje su vizitu buvo Lietuvos Respublikos Seimo deputatų - įvairių frakcijų atstovų - grupė. Ji susitiko su Bundestago pirmininke R. Suessmuth. Ši pažymėjo, kad neseniai per Vokietijos televiziją parodyta laida apie Baltijos valstybes ir jų dalyvavimą Leipcigo mugėje nustebino vokiečius ekonominėmis šių valstybių galimybėmis.

Parlamento pirmininkė kalbėjo apie konkrečius projektus, prie kurių įgyvendinimo galėtų prisidėti Vokietijos vyriausybė ar firmos. Akcentuoti tokie kaip naftotiekio Klaipėda-Mažeikiai tiesimas, parama Lietuvos ūkininkams.

Seimo deputatų grupė susitiko su visų Bundestago frakcijų atstovais, daug lemiančiais formuojant Vokietijos užsienio bei ekonominės pagalbos politiką. Dauguma šeimininkų - krikščionių demokratų, socialdemokratų bei laisvųjų demokratų - kvietė Lietuvos atstovus būti dalykiškesnius ir nuo bendrų bendradarbiavimo idėjų pereiti prie konkrečių projektų. Antai Vokietija yra paskyrusi net 3 milijonus markių konsultacinei pagalbai - ekspertams apmokėti, tačiau Lietuva šio fondo taip ir nepradėjo naudoti.

VFR darbo ir socialinės rūpybos ministerijoje aptartos galimybės 500 Lietuvos darbininkų padirbėti Vokietijoje.

Susitikime Saksonijos landtage kalbėta apie bendras postkomunistinių valstybių ekonomikos, privatizavimo problemas.

Seimo deputatų delegacija susitiko su VFR federaliniu prezidentu R. von Weizackeriu. Šis susitikimas vyko Leipcigo pavasario mugėje, prie Lietuvos stendo. Prezidentas domėjosi politiniais pasikeitimais Lietuvoje, jos ekonomikos galimybėmis. Svarstoma, ar negalės VFR prezidentas dar šiais metais oficialiai apsilankyti Lietuvoje.

Lietuvos delegacijai vadovavęs Seimo pirmininkas Č. Juršėnas per interviu Lietuvos televizijai sakė, kad tartasi ir dėl galimo Lietuvos Prezidento vizito į Vokietiją.

ELR

Informacija apie Lietuvos nuolatinės Misijos prie Jungtinių Tautų veiklą

Kovo 8 d. Lietuvos ir Urugvajaus nuolatiniai atstovai JT ambasadoriai A. Simutis ir R. Piriz-Ballon Urugvajaus Misijoje prie JT atkūrė diplomatinius santykius.

JT Tarpvalstybinių korporacijų departamentui užklausus apie Lietuvos pripažįstamas sutartis ruošiamai studijai apie protekcijas užsienio investicijoms, Ambasadorius A. Simutis pranešė, kad Lietuva nepripažįsta jai galiojančias jokias dvišales ar daugiašales sutartis, kurias pasirašė buvusi TSRS. "Lietuvos Respublikai galioja tik tos sutartys, prie kurių prisijungė 1920-1940 m. nepriklausomybės periode, išskyrus tas, kurių terminai jau užsibaigė ar kurias neįmanoma vykdyti dėl drastiškai pasikeitusių sąlygų pagal tarptautinės teisės *rebus sic stantibus* klauzulę", rašė Ambasadorius laiške šio departamento Tyrimų ir politinės analizės skyriaus vedėjui. Ambasadorius pažymėjo, kad Lietuva nepripažįsta ir tų sutarčių, kurios buvo pasirašytos grasinant greitu jėgos panaudojimo, kaip, pavyzdžiui, buvo 1939 m. su Klaipėdos teritorija.

******

Kovo 8-12 d. Misijos patarėjas D. Sužiedėlis atstovavo Lietuvai neeilinėje Generalinės Asamblėjos Penktojo komiteto sesijoje, kurioje buvo svarstomas Baltijos valstybių bei buvusių TSRS respublikų mokesčių JT klausimas. Sesijos metu Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Baltijos valstybės, Kazachstanas, Moldova ir Ukraina pristatė rezoliucijos projektą su pasiūlymais nedelsiant persvarstyti praėjusių metų gruodžio mėn. nustatytas šioms valstybėms mokesčių sumas. Komitetas nusprendė tolesnį svarstymą perkelti į balandžio mėn.

******

Kovo 9 d. Misijos patarėja G. Damušytė atstovavo Lietuvai specialioje sesijoje pabėgėlių klausimu. Diskusijas sušaukė Šventojo sosto atstovas prie JT. Diskusijų tema: Popiežiaus dokumentas "Pabėgėliai: Iššūkis solidarumui", kuris buvo paskleistas kaip Jungtinių Tautų dokumentas. Specialioje sesijoje kalbėję Generalinis sekretorius, JT pabėgėlių komisijos vedėja Sadako Ogata, UNICEF direktorius James Grant, įvairių valstybių ambasadoriai, nevyriausybinės organizacijos ir kiti ragino valstybes aktyviau jungtis į pabėgėlius priimančių šalių eiles.

******

Kovo 10 d. Ambasadorius A. Simutis Generaliniui Sekretoriui Boutros Ghaliui oficialiai pranešė apie naujo Lietuvos premjero Adolfo Šleževičiaus patvirtinimą. Kartu perduoti ir Ministro Pirmininko biografijos duomenys.

Lietuvos Nuolatinę Misiją prie JT aplankė buvęs Premjeras Aleksandras Abišala su žmona.

******

Kovo 12 d. Lietuva buvo priimta stebėtojo teisėmis į Specialią JT Chartijos komisiją, kuri svarsto taikos išlaikymo programų derinimą tarp JT ir regioninių organizacijų.

Nuolatinė Misija prie JT

DOVANA IR PARAMA ARTIMIESIEMS LIETUVOJE

VAISTAI - pristatome įvairių rūšių Vakarų Europoje gaminamus vaistus. (Jei žinomas vaistų pavadinimas - receptai nereikalingi).

MAISTAS - Siuntinys Nr. 10. Praktiškas ir įvairus: konservuota mėsa (6 dėžutės), 1 sv. margarino, 1 indelis tirpstančios kavos, 2 sv. pupelių kavos, 4 sv. cukraus, 2 sv. sūrio, 1 dėž. saldaus pieno, 2 dėž. šprotų, 1 dėž. saldainių, 2 l valgomosios alyvos, 4 sv. geros rūšies dešros, 1 butelis alkoholinio gėrimo - **£70.**

RŪBAI - vietoje rūbų, avalynės ir medžiagų mes patariame tam tikslui paskirti dolerių sumą, tai bus praktiškiau ir naudingiau, nes gavėjas galės dovanas pasirinkti pats. ***Pinigus pervedame greitai ir taupiai.***

Parduodame OPTIMA (portable) rašomąsias mašinėlės su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, pervedame palikimus į Lietuvą arba kitus kraštus pageidaujama valiuta ir atliekame finansines ir bankines operacijas.

BALTIC STORES & CO. (Z. Juras & V. Juras)

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England

Tel.: 081-460 2592 Fax: 081-318 7643

Užs. 785

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN – Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 23 svarai; Vokietijoje - 85 DM. Visur kitur - 30 sv.

Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 11 išsiųstas iš Vilniaus kovo 22 d.

"EL" redakcijos ir administracijos adresas pasilieka tas pats. Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

******

"EL" adresas Vilniuje: **Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.**

Tel.: 010 370 2 622 466 Faksas: 010 370 2 614 984 SL 1436

AUKOS SPAUDAI

P. Gelsžiūnas - 11 sv,
A. Germanavičius - 20 sv.,
dr. R. Bintakies - 6 sv.,
B. Drulia - 2 sv.,
V. Leonas - 2 sv.,
J. Kvietelaitis - 2 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

Kovo 14 d., 14 val. po ilgos ir sunkios ligos Bradfordo St. Lukes ligoninėje mirė mūsų brangi Mamytė EMILIJA DIČPETRIS, Aleksandro žmona.

Mes, keturi jos vaikai Rasytė, Henrikas, Dalia ir Aleksandras, palydime ją su meile ir žinome, kad ji yra Viešpaties ir Dievo Motinos globoje.

Ilsėkis ramybėje mieloji Mamyte, mes niekuomet Tavęs nepamiršime, Tu būsi su mumis amžinai.

PAMALDOS

Gloucesteryje - kovo 27 d., 12 val., Šv. Petre.

Stroude - kovo 27 d., 15.30 val. Beeches Green.

Čia pamaldas laikys kun. Jonas Sakevičius, MIC.

Nottinghame - kovo 28 d., 11.15 val.

Leicesteryje - kovo 28 d., 14 val., Švč. Širdyje.

Nottinghame - balandžio 8 d., Did. Ketvirtadienį ir Did. Penktadienį 19 val., Did. Šeštadienį 20 val., Židinyje.

Nottinghame - Velykos 11.15 val., Židinyje.

Derbyje - balandžio 18 d., 14 val., Bridge Gate.

Prieš Velykas susitelkimus Didžiojoje Britanijoje šiemet praves iš Lietuvos atvykstantis Vilkaviškio vyskupas JUOZAS ŽEMAITIS, MIC.

Bradforde - kovo 27 d., 13 val.

Manchesteryje - kovo 28 d., 13 val. Čia ir Bradforde priėmimai lietuvių klubuose.

Škotijoje - kovo 29 ir 30 d.

Northamptone - balandžio 1 d., 18 val., Šv. Lauryne, Graven Street.

Coventryje - balandžio 2 d., 18 val., Šv. Elzbietoje.

Derbyje - balandžio 3 d., 12 val., Bridge Gate.

Nottinghame - balandžio 3 d., 19 val. ir balandžio 4 d., 11.15 val., Židinyje.

Išpažintys prieš pamaldas.

Didžiai dėkingi ganytojui iš Lietuvos. Kviečiame visus išganinga proga pasinaudoti.

DB Lietuvių Katalikų bendrija

LONDONE

AUKOS TAUTINĖS PARAMOS FONDUI

A. a. dr. Stasio Kuzminsko testamento vykdytojas Z. Juras išleido velionio knygą "Atsiminimai ir svarstymai". Leidėjas skiria visas pajamas Lietuvos Politinių kalinių ir tremtinių sąjungai, kurią remia D. Britanijos Tautinės Paramos Fondas, įkurtas 1979 m. Vienas to fondo iniciatorių buvo dr. S. Kuzminskas.

Knyga išsiuntinėta "Europos Lietuvio" prenumeratoriams. Kaina nenustatyta. Skaitytojai gali atsilyginti aukomis šiuo adresu:

Tautinės Paramos Fondas
2 Ladbroke Gardens,
London, W11 2PT, England.

Gauta šios aukos: J. Mazeiva - **50 DM**, Vl. Lukošiūnas - **20 DM**, V. ir M. Žemaičiai - **20 sv., po 10 sv.** - J. Bielskis, A. Gelbuogienė, Mrs. P. Ritbergeris, B. Gailiūnas, **po 7 sv.**- C. Budrys, J. Vaškelis, Vyties klubas, P. Zdanavičius, V. Gurevičius, A. Bučys, **po 5 sv.** - P. Urbonas, J. Pečiulionytė, M. Janulis, L. Švalkus, J. Bendorius, K. Savonis, V. Klevečka, S. B. Vaitkevičius, **4 sv.** - V. Keris, **3 sv.** - S. Ruseckienė, **po 2 sv.** - A. Gofmanas, J. Gecevičius, A. Buzas, J. Lapinskas.

Nuoširdžiai dėkojame.

TPF valdyba

Registruojame

norinčius išnuomoti
atskirus kambarius
ar butus
užsienio svečiams.

Rašyti:
2015 Vilnius,
P.O. BOX 2715

Wanted: Young Linguist / General Help to live in at "Lithuanian Club" in Hampshire. Must be fluent Lithuanian / English speaker preferably with Russian and Polish.

Write giving full C.V. to:
Jonas Juozapavičius
1-2 Ladbroke Gardens
London W11 2PT.

BRITŲ-LIETUVIŲ PAGALBOS FONDAS VAIKAMS LIETUVOJE

Fondo vadovybė gavo šias aukas:

100 sv. - per kun. Joną Sakevičių MIC iš palikimo a. a. J. Simonaičio, Londone;

13 sv. - E. Glatkauskas, JAV;

4 sv. - Vladas Klevecka, Vokietija.

Fondo adresas: British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania, 21 The Oval, London, E2 9DT.

DBL SĄJUNGOS LONDONO I SKYRIUS

Š. m. kovo mėn. 27 dieną (šeštadienį) 18 val. skyriaus valdyba kviečia Londono I-jo skyriaus narių metinį susirinkimą. Londono Parapijos svetainės menėje, 21 The Oval, Londono E2.

Darbotvarkėje: pranešimai apie skyriaus veiklą. Išrinksime naują valdybą, be to, būtinai reikės išrinkti savo atstovą į metinį DBL S-gos suvažiavimą, įvyksiantį balandžio mėn. 24-25 d. Skyriaus nariai susirinkimo metu bus kviečiami pasisakyti dėl DBL S-gos ir Lietuvių Namų Bendrovės veiklos, kokiu keliu toliau žengti.

Visi skyriaus nariai kviečiami būtinai dalyvauti susirinkime.

LONDONO ŠVENTO KAZIMIERO PARAPIJA ATŠVENTĖ SAVO VARDINES

Sekmadienį, kovo 7-ąją, lietuviškoji parapija ir prie parapijos esantis švento Kazimiero klubas atšventė savo vardines. Tautiečiai gausiai dalyvavo bažnyčios pamaldose, o po jų susirinko į klubą.

******

Šeštadienį, kovo 6-osios vakare, Sporto ir socialinio klubo patalpose, anglų Liberalų-demokratų HACKNEY miesto partija turėjo šaunią vakaronę - šokius.

CENTRINIO SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

DBLS Centrinio Skyriaus metinis narių susirinkimas įvyko kovo 14 d. Lietuvių Namuose, Londone.

Dalyvavo DBLS CV pirmininkas J. Alkis. Buvo aptarti Skyriaus reikalai. Plačiau aptarta Sąjungos ir LN B-vės veikla ir planai ateičiai.

DBLS CV pirmininkas J. Alkis padėkojo skyriaus valdybai už komisijos padarytą darbą organizuojant Prezidento rinkimus, referendumą dėl Konstitucijos ir sovietinės kariuomenės išvedimo iš Lietuvos teritorijos.

Nutarta pateikti dvi Rezoliucijas metiniam DBL S-gos ir LN B-vės ateinančiam suvažiavimui (jos spausdinamos žemiau).

Skyriaus valdyba palikta ta pati: K. Tamošiūnas - pirmininkas, V. Andriejauskas - sekretorius, P. Batakys - iždininkas. Revizijos komisija - J. Kvietelaitis (Evatt) ir K. Kriauciunas (Kirk).

Skyriaus kasoje yra 123.00 sv. Išrinkti atstovai į DBLS ir LN B-vės metinį suvažiavimą - K. Tamošiūnas ir V. Andriejauskas.

Nutarta šiais metais suaktyvinti Skyriaus veiklą - suruošti minėjimą ar pagerbimą.

Susirinkimas praėjo nuoširdžioje nuotaikoje.

P.S. Prašom Centrinio Skyriaus narius, sumokėti solidarumo nario mokestį (kurie to nepadarė). Mokestis ir dabar yra tik vienas svaras per metus.

K. Tamošiūnas

DBLS CENTRINIO SKYRIAUS REZOLIUCIJA

Centrinio Skyriaus metinis narių susirinkimas, įvykęs 1993 m. kovo 14 d., nutarė ir siūlo šių metų įvykstančiame DBLS ir LN B-vės metiniam suvažiavimui tokią rezoliuciją:

1. Kad būtų sumažintos jos administratyvinės, auditorių ir administracijos darbo išlaidos, siūlo sujungti kartu į vieną Bendrovę DBL S-gą su LN B-vę, paliekant titulinį vardą.

2. Metinis suvažiavimas įgalioja DBL S-gos ir LN B-vės direktorių valdybas ištirti galimybes ir paruošti projektą.

DBLS Centrinio Skyriaus Valdyba

METINIAM 1993 M. BALANDŽIO 24-25 D. SUVAŽIAVIMUI DBLS CENTRINIO SKYRIAUS PRIIMTA REZOLIUCIJA

1. Atsižvelgiant į tai, kad DBL S-ga turi savo dispozicijoje per 51% LN Bendrovės Akcijų, Centrinio Skyriaus metinis susirinkimas priėmė nutarimą ir metiniam 1993 m. balandžio 24-25 m. DBLS suvažiavimui siūlo:

1.1 Kad Lietuvių Namų Bendrovės nekilnojamo turto pardavimas turi būti priimtas ir patvirtintas visuotinio DBL S-gos ir Lietuvių Namų Bendrovės akcininkų suvažiavimo.

1.2 Nurodyti tiksliai, kurį nekilnojamo turto objektą - Lietuvių Namus ar Headley Park - Centro Valdyba siūlo parduoti.

DBLS Centrinio Skyriaus Valdyba

Š. m. liepos 12-26 d. numatoma surengti anglų k. kursus klaipėdiškiams. Tam reikalingi dėstytojai iš Anglijos (nebūtinai pedagogai).

Kreipiuosi į tautiečius, vasarą vykstančius į Lietuvą - paaukokite pusdienį, apsilankykite kursuose, pabendraukite su žmonėmis, norinčiais kuo daugiau sužinoti apie užsienį. Papasakokite kursų klausytojams apie savo darbą, gyvenimą Anglijoje.

Kelionės išlaidas reikės užsimokėti patiems. Jeigu galite padėti, rašykite ar skambinkite:

Aldona Waterman
1 Eastwood Rd.
Sittingbourne
Kent ME10262. Tel. (0795) 421125

PAIEŠKA

Ieškau savo brolio **Narkevičiaus Igno** ar jo draugo **Domo Norkaus**. Abu apie 75 metų amžiaus. Po karo gyveno Vokietijoje, yra žinių, kad emigravo į Angliją. Ką nors žinančius apie juos prašau rašyti:

Marija Narkevičiūtė-Adašiūnienė,
Pumpėnai, Pasvalio g.
Pasvalio raj.,
Lietuva - Lithuania

arba

Viktoras Staškūnas,
27 Mountainview Cr.,
London, Ontario,
Kanada, N6J4M5

DBLS-gos
Stoke-on-Trent
skyriaus narių
susirinkimas
įvyks kovo 27 d., 15 val.

Br. ir Br. Puodžiūnų name,
31 MARINA DRIVE,
MAY BANK,
NEWCASTLE.

Kviečiame visus narius dalyvauti.

Skyriaus vaidyba

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Nesutariama dėl Honkongo

Pagal seną sutartį turtingas Honkongas turi būti perduodamas Kinijos valdžiai 1997 m. Naujas Britanijos gubernatorius Honkongui Chris Patten pasiryžo leisti toje kolonijoje daugiau demokratijos, tačiau tam priešinasi Kinija. Numatytos derybos buvo atidėtos, nes Kinija nesutiko, kad Honkongo delegatai irgi dalyvautų derybose. Iki 1997 m. dar bus daug derybų, bet nežiūrint kliūčių, manoma, kad bus surasta išeitis. Jeigu Kinija labai priešinsis demokratijos įtvirtinimui, turtingi Honkongo gyventojai gali panorėti emigruoti kur nors kitur. Kinija tikrai nenorėtų gauti nuskurdusio Honkongo, kuris iki šiol buvo kaip pažiba toje pasaulio dalyje.

Šiaurės Korėja baugina karu

Komunistų valdoma Šiaurės Korėja atsisakė tarptautinės sutarties, kuri draudžia branduolinių ginklų plėtimą (Nuclear Non-Proliferation Treaty), ir tuo pačiu metu pareiškė, kad bet kuriuo momentu gali kilti karas su Jungtinėmis Valstijomis. Mat kaip tik tuo laiku Pietų Korėjoje vyko bendri manevrai tarp Pietų Korėjos ir Amerikos karinių dalinių. Iš tokių grasinimų galima būtų tik pasijuokti, jeigu ne tas faktas, kad Šiaurės Korėja jau turi ar greitai turės branduolinius ginklus. Todėl ji nenori paisyti minėtos sutarties, kad išvengtų JT inspekcijos. Panašiai buvo ir Irake, todėl Izraelis ten subombardavo branduolinių ginklų gamyklą. Šiaurės Korėja tvirtina, kad ir manevrams pasibaigus Amerika paliko Pietų Korėjoje daug savo kariuomenės ir ginklų. Bijoma, kad tas viskas gali prisidėti prie branduolinių ir kitokių ginklų plitimo toje pasaulio dalyje, ypač žinant buvusių Sovietų Sąjungos respublikų norą už valiutą parduoti tokius ginklus.

Australija nenori karalienės

Darbo partijai vėl laimėjus rinkimus, manoma, kad premjeras Keating praves referendumą siekdamas padaryti Australiją respublika ir atskirti ją nuo monarchijos. Bet tai, manoma, gali būti pasiekta tik 2000 metais.

Serbai - agresoriai?

Serbai mėgina įtikinti pasaulį, kad Jugoslavijoje kariauja įvairių tikėjimų žmonės tarp savęs, ir nėra vieno kaltininko. Tačiau jau seniai pastebima, kad serbai yra didžiausi agresoriai, kad jie siekia praplėsti savo krašto ribas kitų sąskaita. Bosnijos serbai, padedami Serbijos kariuomenės, elgiasi labai žiauriai, žudydami ir trukdydami šalpos pristatymą badaujantiems ir sunkiai sužeistiems musulmonams.

Vakarų valstybės bijo perdaug įsivelti į Jugoslavijos konfliktą, nes gali būti labai sunku iš ten pasitraukti. Antra vertus, jos žino, kad tik jėga bus galima priversti kariaujančias šalis laikytis susitarimo. Svarstomi planai pasiųsti į Jugoslaviją 50 000 karių armiją, jeigu pasisektų ją suorganizuoti. Amerika žada duoti 20 000 karių, Rusija - 12 000 ir britai bei prancūzai po 6000 karių.

Korupcija JT organizacijoje

Pasitraukiantis JT tarnautojas, buvęs JAV prokuroras, Dick Thornburgh savo pranešime JT sekretoriui Boutros Ghali'iui apkaltino JT administraciją korupcija, per dideliu personalu, kuris neturi ką dirbti, tik ima algas. Pranešama, kad Thornburgh'as jau seniai ragino generalinį sekretorių imtis žygių tam užkirsti kelią, bet šis esą buvo veikiamas Trečiojo pasaulio valstybių. Amerika, kuri duoda JT organizacijai daugiausia pinigų, esanti ta korupcija labai susirūpinusi.

ELR